Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕТЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТЭЙ ОРГАН

1921 оной 1988 гарана | № 29 (17752) | 1988 оной февралиин 4, четверг | Сэн 3 мүн.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕТЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

«ЭРХЭТЭДЭЙ ОРУУЛҺАН ДУРАДХАЛНУУДЫЕ, МЭДҮҮЛГЭНҮҮДЫЕ, ГОМДОЛНУУДЫЕ ХАРАЖА ҮЗЭХЭ ГУРИМ ТУХАЙ» СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕТЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗДА НЭМЭЛТЭНҮҮДЫЕ ОРУУЛХА ТУХАЙ

Ниитэ гүрэнэй болон нютагай удха шанартай бүхы гол асуудалнуудые манай орон дотор үргэнөөр, үнэн сэхээр, сүлөөтэйгөөр зүбшэн хэлсэлгын гол ёһондо таарахагүй гар табилгагүй бэшэгүүдтэй тэмсэлые шангадхаха тухай ажалшадай хүсэлэнгүүдые хараада абажа, СССР-эй Верховно Советэй Президиум **иигэжэ тогтообо:**

«Эрхэтэдэй оруулһан дурадхалнуудые, мэдүүлгэнүүдые, гомдолнуудые хаража үзэхэ гурим тухай» СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1968 оной апрелиин 12-ой Указай 1-дэхи статьягай 1980 оной мартын 4-нэй Указаар найруулагдаһан гурбадахи хубида иимэ удхатай нэмэлтэ оруулха (СССР-эй Верховно Советэй ведомостьнүүд, 1980 он, № 11, ст. 192):

«Эрхэтэнэй бэшэг-хандалга дээрэ нэрэ обогоо, алдараа табиха, дурадхалнуудай, мэдүүлгэнүүдэй гү, али гомдолнуудай удхые найруулхаһаа гадна, хаана ажаһуудаг, худэлдэг гү, али һурадаг байһан тухай баримта мэдээнүүдые бэшэхэ ёһотой. Иимэ баримта мэдээнүүдгүй хандалга гар табилгагүй гэжэ тоологдоод, хаража үзэгдэхэгүй байна».

СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ГРОМЫКО.
СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1988 оной февралиин 2.

ЗОХЁОХЫ ЭРШЭ ХҮСЭЕЭ — ҮБИЛГАН ШЭНЭДХЭЛГЫН ЗОРИЛГОНУУДТА

Эрдэм-техникын бүлгэмүүдэй бүхэсоюзна VII съезд

Нёдондо[illegible]гоо түүхэй[illegible]ундэр ба[illegible]хурлаһан[illegible]гаран тон[illegible]

Инди[illegible]ондоо гур[illegible]Гэбэшье б[illegible]үйлдэбри[illegible]гажа худ[illegible]хубита хэ[illegible]шолжо бай[illegible]урда тэ[illegible]дээрэ ургу[illegible]даг сайн [illegible]бэрилдэг б[illegible]Мүнөө ор[illegible]болоо. Һүү[illegible]саа соо с[illegible]112 мянга[illegible]ган тонн[illegible]горитой һу[illegible]байнхай. [illegible]болон бүх[illegible]сай өхэр[illegible]Дахин —196[illegible]та—сай га[illegible]далдаа[illegible]түрүү Һуур[illegible]Энэдэхэ[illegible]юм. Т[illegible]орон дом[illegible]тонно сай[illegible]энэ үнэр[illegible]гэлжэлөө[illegible]ондо Инди[illegible]гөө үргүүл[illegible]аэхэнээ гаа[illegible]наа худал[illegible]байна.

ҮҮНИЙ ҮЛҮҮЛХЭ

Америка[illegible]нардин 13[illegible]тогтоогдо[illegible]хэ хүсэлэ[illegible]кыы эгээл[illegible]Горный [illegible]үдэр соо С[illegible]хэ зорилг[illegible]нгосодо[illegible]Нью-Йорк[illegible]ан далайн[illegible]аталхадаа[illegible]до орохогүй[illegible]эдэ, 1854[illegible]Хлауд» он[illegible]а тогтонуй[illegible]Долгон дам[illegible]айгаа. Тиг[illegible]осодоо һуу[illegible]о зориһон[illegible]эн.

[illegible]44-тэй Бернс[illegible]Сан-Франц[illegible]ые түсэблэ[illegible]ань үрдаг[illegible]үүлэй таб[illegible]дөр яхтсмен[illegible]ые һэдэ[illegible]нүүд Сан-[illegible]мдаа океа[illegible]гаа.

ТЭ УРДА СО[illegible]

Суданда [illegible]дын археол[illegible]ло урда т[illegible]йгуулагдаа[illegible]лбаран хуг[illegible]бия хотыг[illegible]э орон нүү[illegible]итедэй зөр[illegible]йда дээрэ[illegible]хэлтэдэй [illegible]н бэшэлэг[illegible]нүүд, ин[illegible]най эрэгэ[illegible]даха зуун[illegible]

ЖЭЛ СОО[illegible]

Барун Гер[illegible]до ажаһуу[illegible]гөгы замай[illegible]ирилэшэдэй[illegible]аглалта аб[illegible], автомоб[illegible]гаа. Гэбэ[illegible]дтай түрү[illegible]гашуудаг[illegible]лоооной [illegible]инаар [illegible]энние сүү[illegible]ка яла т[illegible]дэ бүхы[illegible]гай гарах[illegible]дохон, уг[illegible]ай хатуу[illegible]е һуларуу[illegible]рынь гэ[illegible]барун [illegible]ө юумэ[illegible]гаа бишү[illegible]хтай гэлгэ[illegible]ородобо[illegible]

Р. Б. М[illegible]

Государ[illegible]ой АССР[illegible]хи и книг[illegible]. Ленина, [illegible]д. 04610.

[illegible] бүхэсоюзна 24 бүлгэмүүд [illegible]ахуу эрдэмтэ[illegible]үүдые, техни[illegible]истнуудые, түү[illegible]эдые, колхоз[illegible]дуудлга. Тэдэ[illegible]үгэсэ ба про[illegible] дээшэлүүлхэ, [illegible]нологинуудые, [illegible] онһоор хан[illegible]нуудые, аша[illegible]шина тухеэрэлгэ[illegible] бүтээжэ нэб[illegible] шэглүүлэгдэ[illegible] шахуу дурад[illegible]шалгаануудые [illegible]руудлаг байна. [illegible] бүлгэмүүдэй [illegible] эгээл гүйсэд [illegible]эглэхэ, ороной [illegible] социальна [illegible]хубилган шэ[illegible]гүүдтэ тэдэ[illegible]эрдэмтэй хабаадуулмүнөө ороод[illegible] февралиин [illegible] Кремлиин Ехэ [illegible]эгдэнэн НТО-[illegible] VII съездын [illegible] табигдана.

Зайков, Н. Н. Долгих, Г. П.

[illegible]өгшэд президиумэй СССР-эй Ми[illegible]оведэй Түрүү[illegible]эй орлогшо [illegible]ский, СССР-эй [illegible] Советэй Түрүүлэгшэ И. С. Ситай юм. Тэ[illegible] түрүүлэгшэ [illegible] КПСС-эй ЦК-[illegible] худэлмэриэнэ үшаг[illegible]ерствэнүүд бо[illegible]ргаануудай хүөндо Индиг[illegible] эрдэмтэд, үйлдвэ[illegible]рүүшүүл эндэ [illegible]дүү социалис [illegible]рэнэн айлшад, [illegible]н эрдэм-техникийн түлөөлэгшэд [illegible]дана.

Эрдэм-техникын [illegible]бүхэсоюзна Со[illegible]ашэ академик [illegible]ский тоосоото [illegible]хүсэлэ[illegible]

[illegible]хүсэсоюзна VII [illegible] общество хүг[illegible]д хубилатын [illegible]ба гэжэ элид[illegible]лэз. Социализ[illegible] гол бодомжые [illegible]нэ түүхэтэ ша[illegible]ийн КПСС-эй [illegible]ийн (1985 он), [illegible] VII съездын сур[illegible]д ниитын ухаан [illegible]м гүнзэгыгөөр [illegible]ө, эдэ бүгэдые [illegible]на, материаль[illegible]оно. Эрдэм-тех[illegible]нигөнцй, үйлэд[illegible]орнууд хубилган [illegible]хэрэгүүдтэ эдэб[illegible]баадана.

[illegible]шэнэдхэлгэ, де[illegible]гиоолгэ ниитын [illegible]ршэ хүсые, ар[illegible]нуудые, эрхэнүү[illegible]хүсэдөөр элсүү[illegible]лха арга олго[illegible]. С. Горбачев [illegible]брийн 70 жэлэй [illegible]лгдаһан баярай [illegible] үгэ хэлэхэдээ, [illegible]. Нүхэдүүд, эдэ[illegible]ндта сэхэ хабаа[illegible]. Эрдэм-техникын [illegible]хүрдэдхалга, үй[illegible]нһон техникээр [illegible]нэльбэн, шэнэд[illegible]хубилган шэнэд[illegible]нэ һуурин, эконо[illegible]олгын эршэ дэ[illegible]үрые дээшэ[illegible]дэ һуурин мүн [illegible]эй X VII съезд [illegible]

[illegible] Манай съездэ[illegible]алга олгоно. Энэ [illegible] ажал хэрэгүүд [illegible]шууд сэхээр шэн[illegible]зоримгой шиид[illegible]абтаха байха гэжэ [illegible]шүүд хүлеэнэ. Ху[illegible]эдхэлгын мүнөө[illegible] эрдэм-техникын [illegible]асари ехэ арга [illegible]дые хурдадхалгын [illegible]э нүхэсэл хайшан [illegible] гээшэб, саашан[illegible]ын харав түсэбүү[illegible]порхойлхоб, ажал [illegible] программые [illegible]энэн гол асуудал[illegible] харюу үгэхэ ёһо[illegible]

[illegible] ямар арга бо[illegible]тай гээшэб, тэдэ[illegible]гонууд ямар бэ? [illegible]эгээрээ зохёохы [illegible]шаһан, хайша хэ[illegible] эрдэм-техникэдэ [illegible]дэ бэе сүм зо[illegible]хүнүүд хадаа ма[illegible]алиг мүн. Эдэмнай [illegible]оной эдэбхитэй ха[illegible]той эрдэм, техни[illegible]р ороной оюун [illegible]олой, шэнэ юумэ [illegible]үсэн болоно.

[illegible] амжалтатайгаар [illegible]ула бүлгэмүүд ба[illegible]ноосэ баялигуудтай [illegible]о нэгэдэлнүүд бо[illegible]приятинуудта, эр[illegible]лгын институтуудуу[illegible]укторска бюронуудуу[illegible]нууд болон транс[illegible], уурхайнуудуу бо[illegible]орилгын газарнуудта, колхоз, совхозуудта, дээдэ һургуулинууд болон техническэ училищинуудта бүхэсоюзна эрдэм-техникын 24 бүлгэмүүд 140 мянга гаран эхин эмхинүүдтэй юм. Ороной 66 томо ехэ промышленна түбүүдтэ манай техникын байшангууд эрдэм, техникын түйлалтануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ талаар ехэ, ашатай түһатай худэлмэри ябуулна, ажалшадай эрдэм-техникын ба экономическа эрдэм мэдэсые, мэргэжэл шадабариие дээшэлүүлгэдэ түһална.

НТО-гой бүхэсоюзна VI съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, шэнэ техникын, социально-экономическа ба эрдэм-техникын программануудай талаар түсэбүүдые бүрилдүүлэн зохёон бэлүүлгэдэ бүлгэмүүдэй үүргэ нүлөөн үргэдхэгдэжэ байна гэжэ элидхэлшэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. Һалбаринууд хоорондын комплексно зорилгонуудые табилгын асуудалнууд бүлгэмүүдэй ажал ябуулгага шухала һуури эзэлнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ имагтал ВСНТО тоолон тодорхойлолгын техникын, машина бүтээлгын, хүдөө ажахын үйлэдбэриие эршэмтэйгээр хүргөөлгын ба бусад шухала шэглэлнүүдээр 40 гаран ехэ нээлтэ хээ.

Гэбэшье эрдэм-техникын бүлгэмүүдэй оруулһан бүхы дурадхалнуудай хуби заяан һайнаар шиидхэгдэнэ гэхын аргагүй. Жэшээ харуулая. Транспортын талаар ВСНТО-гой комитет промышленна объектнүүдэй барилгын болзорые 3—4 дахин хорсохо, барилга-хабсарелгын худэлмэриин үнэ сэнгые дүрбэнэй нэгэ хүбяар хямдаруулха арга олгоһон ехэ хэмжээнэй хүндэ түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые зөөлгын комплексно технологи зохёоһон байгаа. Тэрэниие ашаглалгада оруулагдаһан 500 миллионһоо дээшэ түхэригэй ашаг олзо абтаа. Энэ ашаг олзонь һурагүй ехэ байхадаа болохо һэн. Юундэб гэхэдэ, эрдэм-техникын бүлгэм 1975 ондо энэ технологиие дурадхаа бэлэй. Гэбэшье мүнөө болотор тэрэ гүйсэд нэбтэрүүлэгдээгүй байна.

Үнгэрэгшэ, VI съезд дээрэ продукциин шанарые һайжаруулха асуудалнууд гол анхаралда табигдаа һэн. Энэ үе соо НТО-гой соведүүд болон правленинүүд предприятинуудта шанарай кружогуудай худэлмэриие эдэбхижүүлһэн, гол зүйлэй продукциие шалгалга, аттестаци абалгые эмхидхэһэн байгаа. Сааһанай, модо болбосоруулгын, нефтиин ба газай промышленностиин, Москвагай, Киевэй, Ленинградска областиин эрдэм-техникын бүлгэмүүдэй гаргаһан эдэбхи үүсхэлнүүд үргэнөөр дэмжэгдэнэн байгаа. Арменийн, Литвагай, Пензын, Тулын, Красноярскын, Волгоградай, Ульяновскын, Полтавын НТО-гой эмхинүүдэй худэлмэриин шэнэ түхэл шэнжэнүүд, онол арганууд һайн мэдээжэ юм.

Манай эрдэм-техникын ямар асари ехэ хүсэтэй, арга боломжонуудтай байһые, ямар хүсэн түгэс эдэбхи үүсхэлтэй, зохёохы арга боломжонуудтай байһые тоосоото үеын бүхы дүнгүүд батаар элирхэйлхэн гэршэлбэ. Бодото дээрээ эрдэм-техникын бүлгэмүүд арадай ажахын бүхы шатануудые, хүтэлбэрилгын хэмжээнүүдые хабаадуулдаг эрдэм-техникын интеллигенциин, үйлэдбэриин новаторнуудай зохёохы холбоон болоо.

Гэхэтэй хамта энэ хүсэн тоншье хангалтагүйгөөр хэрэглэгдэнэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Съездын урда тээ болоһон хөөрэлдөөнүүд мүнөөнэй эрхэ байдалда НТО-гой ямар үүргэ дүүргэхэ байһые, зорилгонуудые, тэдэнэй ажал ябуулгын гол шэглэлнүүдые ойлгохо талаар горитой ехэ асуудалнуудые элирүүлһэн байгаа. Манай ажал ябуулгада ушаржа байһан ехэ дутагдалнуудые эдэ хөөрэлдөөнүүд элирүүлбэ. Булгэмүүдэй харааһан, тодорхойлһон асуудалнууд улам үргэдэжэ байна. Олохон ушарта НТО бэеэ даагаад хүдэлхэ арга шадабаряа алдаа, гэхэтэй хамта эрдэм-техникын дэбжэлтын үндэһэн шухала асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ажахын зургаануудтай адли тэгшэ эрхэеэ гээгээ. Эрдэм, техникын түйлалтануудые нэбтэрүүлхэ талаар ажалша коллективүүдтэ бэелүүлэгдэжэ байһан бүхы юумэ өөһэдынгөө хубида оруулхые НТО-гой олохон эмхинүүд оролдодог байна. Иимэ эрхэ байдалда мүнөө шухала хэрэгтэй эдэбхитэй, добтолхы харааболсл хаанаһаа абтаха ёһотойб?

Гэхэтэй хамта хэдэн ехэ ехэ зорилго шиидхэлгые эдэбхитэд эршэмтэйгээр хамгаалха зэргэтэй. Олохон ушарта эдэ асуудалнуудые һайн мэдэжэ байгаашье һаа, үнгэрхэдөө тэдэниие түрүүлэн зохёогшод байбашье, эрдэм-техникын бүлгэмүүд тэдэниие шиидхэлгэдэ үргэн олониитые хабаадуулжа шадабагүй.

Мүнөөнэй эрхэ байдалда эрдэм-техникын бүлгэмүүдэй ниитын эрхэ, уялга бэелүүлэгдэжэ баиһан үндэһэн шухала хубилалтануудта эрдэм, техникын үүргэдэ тааралдан зохилдоногүй. Гэбэшье хангалтагүй эрхэнүүдтэй байһан тухай, бүлгэмүүдтэ захиргаанай үргэн ехэ эрхэ түлөөлэгдэнүүдые олгохо, тухай бодомжонуудаан бэеэ сагааруулхые оролдохо ёһогүйбди. Бодото тодорхой хэрэгүүдээр нэрэ хүндээ дээшэлүүлхэ гэһэн һэдэлгэнүүд зарим газарта гаргагдаһан байгаа.

Нэн түрүүн дурсагдаһан дутуу дунданууд түлөөһөгүйгөөр хүдэлдэг эхин эмхинүүдэй, праленинүүдэй ажал ябуулгада тохёолдобо. Тэдэнэй олонхид эдэбхитэй ажал ябуулгаяа, үүргэ нүлөөгөө бууруулһан байгаа. Тодорхой хүнтэй — эрдэм-техникын дэбжэлтын эдэбхитэдтэй НТО-гой эмхинүүдэй бодото холбоон таһалдуулагдашоо. Бүлгэмүүдтэ хайша хэрэгээр хандалгын, тэрэнэй ажал хэрэгээр голхороргын ушар шалтагаануудэнээнһээ үндэһэтэй юм.

Бидэндэ дутуу дунданууд үшөөл тон олон. Энээн тухайгаа нюунгүй хэлэнэбди. Тиигэбэ яабашье һайн дуранай бүлгэмүүдтэ хайша хэрэгээр хандаха эрхэ хэндэшье олгогдоогүй юм. Олониитын һанамжануудые хараада абадагүй, тэдэнэй шиидхэбэри болон заабаринуудые тоодоггүй, техническэ политика бэелүүлхэ хэрэгтэ һаад ушаруулхые оролдодог газарнуудта нэн түрүүн, зарим министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй эүгһөө иимэ ябадалнууд гаргагдана.

Мэргэжэлтэдэй ниитэ һанамжын, өөрынгөө эргэгэй түлөө ходо һанаагаа зобожо ябадаг зоной ажал ябуулгын эрдэм-техникын дэбжэлтые хүтэлбэрилгын арга нүхэсэлнүүдэй нэгэн болгохын түлөө юу хэхэ хэрэгтэй гээшэб? Манай һанахада, эрдэм болон техникын хүгжэлтые хүтэлбэрилгын шухала хэрэгтэй никтын байгуулламжын манай орон соо бии болгогдоо һаань, энэ хэрэг түйлагдаха. Мүрысөөнэй охи бадараан энэ хэрэгтэ оруулха, тон хэрэгтэй, таарамжатай, зарим ушарта олон арга боломжонуудтай шиидхэбэринүүдые саг үргэлжэ бэдэржэ байха, зоной һанаан бодолой мүрысөө хүгжөөхэ, эмхидхэхэ арга боломжо олгоһон байгуулламжа тухай эндэ хэлэгдэнэ. Энэ бүлгэм хадаа найдамтайгаар этигэжэ хамтадаа хүдэлхэ хүсэн болохо ёһотой. Гадна эрдэм болон техникын талаар хэрэг байдалаа гүйсэд мэдэрэнгээр ажахын органуудтай харилсаха шадалтай бодото демократиин, бүхы шэнэ юумые анхарал түгэсөөр тодон абадаг институт болохо зэргэтэй. Иимэ байгууламжа бии болгохо талаар тон бүтэмжэтэй зам хадаа бэеэ дааһан ниитын эмхи — СССР-эй эрдэмэй болон инженернэ бүлгэмүүдэй холбоо бии болгохо зам мүн гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэһэн байна. Иигэжэ эрдэмэй-техническэ зохёохы ажал ябуулгын үүргэ болон ниитын удха шанар дээшэлүүлхэ, өөһэдөө өөрыгөө хүтэлбэрилгын болон гаргашануудаа өөһэдөө бүсаалгын ёһо гуримда түшэглэн, эдэ бүлгэмүүдэй хүсэ шадалые нэгэдүүлхэ, албан зургаанай талаар ондо ондоо байлга усадхаха, естественнэ, техническэ, ниитын эрдэмүүдэй болон үйлэдбэри дээрэ хүдэлжэ байһан мэргэжэлтэдэй хүсэ шадалые саашадань нэгэдүүлхэ хэрэг хангаха арга боломжо олдохо байна. КПСС-эй ЦК-гай Политбюро энэ дурадхал дэмжээ. СССР-эй эрдэмэй болон инженернэ бүлгэмүүдэй холбоо бии болгохо тухай асуудал манай съездын үзэмжэдэ табибал таарамжатай гэжэ шиидхэгдээ.

Манай ороной эрдэмэй-техническэ бүлгэмүүдэй гол анхаралаа хандуулха эрдэм-техникын дэбжэлтын түрүүшын эллжээнэй, тон шухала асуудалнуудые академик **А. Ю. Ишлинский** шэнжэлэн харааһан байна. Энэ хадаа машина бүтээлгэдэ, үйлэдбэриие автоматизацилгада болон оньһожоруулгада хабаатай асуудалнууд болоно.

Эрдэм-техникын дэбжэлтын хамтадхагдамал баримтань хадаа гаргагдажа байһан продукциин шанар мүн. Тиимэһээ энэ талааршье эрдэмэй-техническэ бүлгэмүүдэй урда ехэ арга боломжонууд нээгдэнэ. Оронойнгоо бүхы неөсэ арга боломжонуудые хэрэглэлгэ горитойгоор һайжаруулха талаар тэдэнэр ехэ юумэ хэжэ шадаха байна.

Эрдэмэй-техническэ бүлгэмүүдэй эхин эмхинүүдэй хүдэлмэриин шэнэ түхэл янзанууд болон онол арганууд туухай, тэдэнэй ажал ябуулгын амжалтанууд болон дутуу дунданууд тухай элидхэлшэ саашадаа тогтоһон байна.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ оршон байдалда эрдэмэй-техническэ бүлгэмүүдэй элдэб янзын зүбшэлэлгын ажал ябуулга онсо удха шанартай болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Предприятинуудта хэрэгтэй юумэнүүдые найдамтайгаар зохёохо талаар ажахын тоосооной аргаар хүдэлдэг саг зуурын зохёохы коллективүүд (ВТК), эрдэмэй-техническэ эмхинүүдэй эрдэмэй-техническэ хангалга хэдэг түбүүд горитой юумэ бэелүүлхэ шадалтай.

Үйлэдбэриин, эрдэмэй-техническэ болон экономическа ойгууламжын худэлмэри хадаа бүлгэмүүдэй худэлмэриин гол шэглэлнүүдэй нэгэниинь байһан зандаа. Хэзээдэшье таһалдадаггүй эрдэм гэгээрэлэй байгууламжа бии болгохо хэрэгтэ эрдэмэй-техническэ бүлгэмүүд горитой хубитаяа оруулхаар байна. Энээнтэй дашарамдан, онсо арга боломжонууд нээгдэнэ. Арадай ажахын ямар нэгэ һалбариин оршон соо худэлжэ байдаг ВНТО-гой түбэй правленийн дэргэдэхи мэргэжэл дээшэлүүлгын заочно институдууд (мүнөө иимэ зургаан институт бии) методическа болон эмхидхэлэй ёһотой түбүүд болонхой. «Хэрэгтэй соогоо эрдэм мэдэсэ олохо» гэһэн ёһо гурим бодото дээрэнь бэелүүлдэг арадай университедүүд болон һуралсалай ниитын бусад эмхи зургаанууд туд институдуудтай хамта, тэдэнэрэй ударидалга доро нютаг нютагуудта худэлдэг юм. Энээнһээ гадна хото газарнуудта НТО-гой хэзээдэшье таһалдадаггүй эрдэм гэгээрэлэй ажахын тоосооной түбүүд бии болгогдоно. Түрүүшын иимэ түб Даугавпилс хотодо худэлжэ эхилэнхэй. Бусадшье хотонуудта тэдэнэр эмхидхэгдэнэ.

Эрдэмэй болон инженернотехническэ интеллигенциин хари гүрэнэй ниитын организациннуудтай НТО-гой харилсаа холбоон үргэн арга боломжонуудтай юм. Социалис оронуудай эрдэмэй-техническэ бүлгэмүүдтэй илангаяа нягта холбоо барисаатай болонхойбди. СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай эрдэмэй-техническэ хүгжэлтын комплексно программын түрүүшын эллжээнэй, тон шухала зорилгонуудһаа уламжалан гараһан илангаяа шухала асуудалнууд уласхоорондын ехэ ехэ уулзалгануудай үедэ бүри олоор зүбшэн хэлсэгдэдэг болонхой. Социалис оронуудай НТО-гой федерациин ажал ябуулга энэ талаар илангаяа ехэ удха шанартай.

Бүхы дэлхэй дээрэ инженер хадаа мүнөө сагай үйлэдбэриин тодорхойлхы хүсэн болонхой. Эрдэм мэдэсэ болон юумэ бии болголго хоёрой хоорондо холбоо татадаг хүн инженер болоно. Инженерэй нэрэ хүндын унажа байһанаар, эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхалгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй оруулдаг бодото хубитын доошолһоноор һанаагаа зобожо байһанаа, манай ороной эрдэмэй-техническэ олониитэ хэблэлдэ олон дахин мэдүүлһэн, түбэй түсэбэлэлгын болон ажахын органуудта, ороной ниитын эмхинүүдтэ тодорхой дурадхалнуудтайгаар хандаһан байна. Партий, правительствын һүүлэй үеын документнүүд соо эдэ асуудалнуудай олонхинь шиидхэбэриие олгохой. Ороной эрдэмэй-инженернэ дээдын түб — ССР Союзай инженернэ академи бии болгохо тухай дурадхал бодото дээрэнь бэелүүлбэл, олон юумэн шиидхэгдэхэ байна. Тэрэ хадаа социалис экономикын эрдэм-техникын дэбжэлтын стратегическэ шэглэлнүүдэй хүгжэлтэ хангаха албан зургаанууд хоорондын түб боложо үгэхэ һэн.

НТО-гой эмхинүүд бодото хүсэн юм, тиимэһээ томо томо асуудалнуудые шиидхэлгэ даалгажа болохо гээд партийна органуудай тоолодог газарта тус бүлгэмүүд нэрэ хүндэтэйшье, нүлөөтэйшье байна. Иимэ этигэл найдабари хүсэ шадал нэмээнэ, тиимэһээ эрдэмэй-техническэ олониитэ энээндэнь бодото хэрэгүүдээрээ харюусажа шадахал. ВЦСПС-эй, профсоюзуудай Центральна комитедүүдэй зүгһөө эдэбхитэй туһаламжа болон дэмжэлгэдэ бидэнэр ходоодоо хүртэдэгбди. Гэбэшье бүхы нютагуудта хэрэг байдал иимэ бэшэ, харин тад ондоо байдаг.

Эрдэмэй-техническэ бүлгэмүүдэй хүгжэлтын гол шэглэлнүүд ороной НТО-гой устав шэнэлхэ эрилтэ гаргана. Тиимэһээ уставай шэнэ найруулга съездын үзэмжэдэ табигдана.

Эрдэмэй-техническэ бүлгэмүүд бүхы орontоёо хамта өөрынгөө түүхын тон харюусалгатай, һонин шатада ороод байна гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ элидхэлшэ хэлээ. Эрдэмэй-техническэ интеллигенциин, үйлэдбэридэ шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй дунда партийн политика бэелүүлхэ, эдэ зоной шэнэдхэн хубилгалгын болон хурдадхалгын хэрэгтэ бодото һуурияа олоходонь туһалха гээшэ, үндэр нэрэ хүндэтэй хэрэг мүн.

Түбэй шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэл тэрэнэй түрүүлэгшэ **О. И. Чабан** хэһэн байна.

Үргэн ехэ нютагуудай программануud болбол түрүүшын эллжээнэй зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эрдэм-техникын олониитые элсүүлхэ шухала арга мүн, гээд НТО-гой Ленинградска советэй түрүүлэгшэ академик **И. А. Глебов** хэлэбэ. Жэшээнь, «Интенсификация-90» гэһэн программа соо автомат хэрэгсэлнүүдые, тоолон тодорхойлхо техникэ нэбтэрүүлгэдэ гол анхарал хандуулагдаа һэн. Тиигэжэ 2—3 жэлэй үнгэрхэдэ, хараа байса ашаг үрэ туйлагдаһан байгаа.

Эрдэмэй ехэ шэнжэлэлгэнүүд болон проектнүүдые олониитээрээ шалгаха хэрэгтэ НТО-гой эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ түрүү һалбариннуудтахи техникын хэмжэхэндэ эрдэм-техникын бүлгэмүүдэй нүлөө үзүүлдэг үшөө нэгэ шухала участок болоно. Ленинградай эрдэмтэд болон һалбариин бүлгэмүүдэй инженернүүд яаралтай шиидхэбэринүүдые абахагүйн тула найдамтайгаар оролдодог. Жэшээнь, тэдэнэрэй хэһэн шалгалтын ашаар В. Слуцкаягай нэрэмжэтэ фабрикын техникэ һэлгэхэ талаар ехэ үнэтэй проект гүйсөөжэ хэхын тула эльгээгдээ һэн.

Бүлгэмэй хүгжэлтын мүнөөнэй зорилгонуудаар эрдэм-техникын дэбжэлтые хүтэлбэрилхэ шэнэ, бүри ашаг үрэ ехэтэй онол арга байгуулха эрилтэ табигдана,— гээд СССР-эй АН-ай вице-президент академик К. В. Фролов онсолон тэмдэглэбэ. Эрдэмэй болон техникын талаар ехэ асуудалнуудые зүбөөр шиидхэлгые хангаха зэргэтэй технико-экономическа худэлмэри залан хүтэлбэрилхэ гурим энэ онол аргын шухала зүйлынь болохо ёһотой. Иимэ гурим байгуулха гээшэ НТО-гой мүнөөдэрэй гол зорилго мүн.

Һалбариин журналнуудта эрдэмтэдэй болон шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй ажал ябуулга тухай мэдээсэлнүүд хангалтагүйгөөр үгтэнэ, үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдтэ мүнөө дээрээ бага анхарал хандуулагдана. Хүтэлбэриин экономическа онол арганууде хэрэглэдэг болоһонтойнь дашарамдуулан, промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэ туһаламжа үзүүлхэ шухала гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Арадай ажахые хүгжэлтын эршэмтэй замда оруулха үедэ машина бүтээлгэдэ ехэ үүргэ олгогдоно. Машина бүтээлгые шэнэдхэхэ ниитэ гүрэнэй программые тус һалбариин худэлмэрилэгшэдэй хэр зэргээр бэелүүлжэ байһан тухай машина бүтээгшэдэй бүхэсоюзна НТО-гой түбэй правленийн түрүүлэгшэ, СССР-эй Госстандартын түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **Б. Н. Соколов** хөөрэбэ. 4 мянга гаран шэнэ машинанууд, хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүд, приборнууд үйлэдбэрилэгдэжэ эхилээ гэжэ тэрэ мэдээсэбэ. Гэхэтэй хамта дэлхэй дээрэхи эрхим бүтээлнүүдые булиха гү, али тэдээнтэй адлирхуу рондын түб боложо үгэхэ һэн.

НТО-гой эмхинүүд бодото хүсэн юм, тиимэһээ томо томо асуудалнуудые шиидхэлгэ даалгажа болохо гээд партийна органуудай тоолодог газарта тус бүлгэмүүд нэрэ хүндэтэйшье, нүлөөтэйшье байна. Иимэ этигэл найдабари хүсэ шадал нэмээнэ, тиимэһээ эрдэмэй-техническэ олониитэ энээндэнь бодото хэрэгүүдээрээ харюусажа шадахал. ВЦСПС-эй, профсоюзуудай Центральна комитедүүдэй зүгһөө эдэбхитэй туһаламжа болон дэмжэлгэдэ бидэнэр ходоодоо хүртэдэгбди. Гэбэшье бүхы нютагуудта хэрэг байдал иимэ бэшэ, харин тад ондоо байдаг.

Эрдэмэй-техническэ бүлгэмүүдэй хүгжэлтын гол шэглэлнүүд ороной НТО-гой устав шэнэлхэ эрилтэ гаргана. Тиимэһээ уставай шэнэ найруулга съездын үзэмжэдэ табигдана.

Эрдэмэй-техническэ бүлгэмүүд бүхы орontоёо хамта өөрынгөө түүхын тон харюусалгатай, һонин шатада ороод байна гэжэ үгынгөө түгэсхэлдэ элидхэлшэ хэлээ. Эрдэмэй-техническэ интеллигенциин, үйлэдбэридэ шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй дунда партийн политика бэелүүлхэ, эдэ зоной шэнэдхэн хубилгалгын болон хурдадхалгын хэрэгтэ бодото һуурияа олоходонь туһалха гээшэ, үндэр нэрэ хүндэтэй хэрэг мүн.

Түбэй шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэл тэрэнэй түрүүлэгшэ **О. И. Чабан** хэһэн байна.

Үргэн ехэ нютагуудай программануud болбол түрүүшын эллжээнэй зорилгонуудые шиидхэлгэдэ эрдэм-техникын олониитые элсүүлхэ шухала арга мүн, гээд НТО-гой Ленинградска советэй түрүүлэгшэ академик **И. А. Глебов** хэлэбэ. Жэшээнь, «Интенсификация-90» гэһэн программа соо автомат хэрэгсэлнүүдые, тоолон тодорхойлхо техникэ нэбтэрүүлгэдэ гол анхарал хандуулагдаа һэн. Тиигэжэ 2—3 жэлэй үнгэрхэдэ, хараа байса ашаг үрэ туйлагдаһан байгаа.

Эрдэмэй ехэ шэнжэлэлгэнүүд болон проектнүүдые олониитээрээ шалгаха хэрэгтэ НТО-гой эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ түрүү һалбариннуудтахи техникын хэмжэхэндэ эрдэм-техникын бүлгэмүүдэй нүлөө үзүүлдэг үшөө нэгэ шухала участок болоно. Ленинградай эрдэмтэд болон һалбариин бүлгэмүүдэй инженернүүд яаралтай шиидхэбэринүүдые абахагүйн тула найдамтайгаар оролдодог. Жэшээнь, тэдэнэрэй хэһэн шалгалтын ашаар В. Слуцкаягай нэрэмжэтэ фабрикын техникэ һэлгэхэ талаар ехэ үнэтэй проект гүйсөөжэ хэхын тула эльгээгдээ һэн.

Бүлгэмэй хүгжэлтын мүнөөнэй зорилгонуудаар эрдэм-техникын дэбжэлтые хүтэлбэрилхэ шэнэ, бүри ашаг үрэ ехэтэй онол арга байгуулха эрилтэ табигдана,— гээд СССР-эй АН-ай вице-президент академик К. В. Фролов онсолон тэмдэглэбэ. Эрдэмэй болон техникын талаар ехэ асуудалнуудые зүбөөр шиидхэлгые хангаха зэргэтэй технико-экономическа худэлмэри залан хүтэлбэрилхэ гурим энэ онол аргын шухала зүйлынь болохо ёһотой. Иимэ гурим байгуулха гээшэ НТО-гой мүнөөдэрэй гол зорилго мүн.

Һалбариин журналнуудта эрдэмтэдэй болон шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй ажал ябуулга тухай мэдээсэлнүүд хангалтагүйгөөр үгтэнэ, үгэ буляалдаата хөөрэлдөөнүүдтэ мүнөө дээрээ бага анхарал хандуулагдана. Хүтэлбэриин экономическа онол арганууде хэрэглэдэг болоһонтойнь дашарамдуулан, промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ХУБИЛГАН ШӨНӨДХӨЛГЫН ЗАМААР

КОММУНИСТНУУДТАА ТҮШӨГЛӨН...

1988 онтоо хубилган шөнөдхөлгын шөнө шата эхилбэ. Имагтал энэ жөлдэ хубилган шөнөдхөлгэ бүхы һолбаринуудта бата найдамтайгаар бодото дөөрөө бөлүүлөгдэхэ болоно бшуу. Ороноймнай бүхы ажалшад жөлэй эхэ[illegible] һөө шөнө гуримаар ажаллажа эхилбэ. Январиин 1-һөө Гүрөнэй предприяти тухай Хуули хүсөндөо оробо. Эдэ бүхы хөмжөө ябуулгануд хубилган шөнөдхөлгые бодото дөөрөнь бөелүүлхэ хөрөгтэ гол шухала аша нүлөө үзүүлхэ ёһотой ха юм.

Манай «БАМтоннельстрой» гэжэ барилгын управлениин коллектив БАМ-ай тоннельнүүдые барижа, жөл бүри олон миллион түхэриг ашаглана. Бидэ байгаалиин хүнгөн бөшэ оршон байдалда ажаллажа, Байгалай, Кодарай, Золотинкын, Байгалай эрьеын тоннельнүүдые саг болзортонь ашаглалгада тушаагаа һэмди. Бидэ мүнөө Хойто-Муяын 15 километр ута тоннелиин, мүн лэ Хойто-Муяын хадануудай дундуур баригдажа байһан 52 километр ута түмэр харгын участок дөөрэ гурбан бөга тоннельнүүдэй барилгада гол хүсөөэ өлсүүлэнхэйбди. Үдэр һүнигүй, түхэреэн сүүдэ соо Хойто-Муяын хадануудай гранит шулуун «үбсүүе» түнхин малтаха хүдөлмэри замханагүй.

Партиин XXVII съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленнуудай шиидхэбэринүүдөөр зоригжоһон проходчигууд, инженерно-техническэ мэргөжөлтэд, хүдөлмэришэд бүхы хүсэ шадалаа, бөлиг шадабарияа энэ хөрөгтэ зорюулжа, 15 километрэй тоннелиие ойрын лэ сагта барижа дүүргэхэ гэһэн хүсөл эрмэлзөлтэйгөөр үдэрһөө үдэр бүри эршэ зоригтойгоор, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгөөр социалис мүрысоо дөлгөрүүлнэ. Энэ ехэ мүрысөөнэй түрүү зөргөдө коммунистнууд алхална гөөд хөлөхэдэ, урматай байдаг. Партиин XXVII съездый делогат, Ленинэй, Ажалай Үраан Тугай орденто коммунист Н. П. Дровалиин хүтөлбөрилдэг бригадын коллектив арбан хоёрдохи табан жөлэй түрүүшын хоёр жөлэй даабариие ноябриин 7-до дүүргэжэ, Агуу Октябриин 70 жөлэй ойе ажалай бөлэгтэйгөөр угтаха гэһэн үүсхэл гаргаа бөлэй. Энэ үүсхэлыень ганса манай «БАМтоннельстрой» управлениин бөшэ, харин бүхы Хойто-Байгалай районой ажалшад һайшаан дэмжэжэ, үнгөрһөн жөлдэ гайхамшаг амжалтануудые туйлаһан юм. Н. П. Дровалиин бригадын гэшүүд хоёр жөлэйнгээ даабари жөл найман һарын туршада дүүргэжэ, урдаа табиһан зорилгоёо бодото дөөрөнь бөелүүлжэ шадаа һэн. Коммунистын үгэ бата найдабритай байха ёһотой. Хөлөөл .һаа, тэрэнээ заабол дүүргэхэ. Гоё үгэнүүдые хөлөөд, уряануудые гаргаад, тэрэнээ дүүргэхын тула юушье гаргаа һаа, тэрэнэйнгээ бодото дөөрөө бөелүүлөгдэхын тула бүхы хүсэ шадалаа өлсүүлхэ өөргөтэй бшуу.

Коммунист хөлөһөн үгэдөө хүрөнэ гү, али үгы гү? Даабаряа хөр дүүргэнэб? Олониитын хөрөгтэ хабаадалсана гү? Энэ бүгэдые юрын ажалшад сүм мөдөөд, хараад ябана ха юм. Мүнөө хурдадхалгын, шөнөдхөн хубилгалгын бөелүүлөгдөжэ байгаа сагта коммунистнууд эдэбхи үүсхөл, оролдолго гаргажа, үнөн юумэнэй түлөө эрид шангаар тэмсэхэ болоно. Коммунист бултанай урдал ябаха ёһотой.

Үнинэй коммунист, бөрхэ проходчик Н. П. Дроваль өгөөл иимэ, нугаршагүй зоригтой коммунистнуудай нөгөниинь мүн болоно. Байгаалиин орёо хүшөр бөрхэшөөлнүүдые бригадын коллектив зоримгойгоор дабажа, Хойто-Муяын тоннель барилсана. Заримдаа өдөнөр часай туршада 1700—1800 кубометр уһа бүлэжэ гаргадаг, заримдаа хөдөн сантиметрөөр ураг шаа дабшадаг байха юм. Тус бригадын коллектив үнгөрһөн жөл соо байгаалиин аргагүй олон бөрхэшөөлнүүдые дабажа гараа, даабаряа, уялгаяа дүүргэжэ, гаргаһан үүсхэлөө һанал бодолтой зон. Өдөнөр Н. П. Дроваль, Г. В. Кузнецов болон бусад ажалай түрүүшүүлһөө халташье дутангүй ажаллажа, хурдадхалгые, шөнөдхөн хубилгалгые бөелүлүүлөлсөнэ. Жөшөөнь, коммунист П. П. Яримагай хүтөлбөрилдөг тоннельнэ 11-дэхи отрядай хүдөлмэришэд управлениин коллектив дотор эгөөл түрүүлөн хамтын подрядай гуримаар ажаллажа эхилөө һэн. Үнгөрһөн жөлэй туршада шөнө гуримаар ажаллажа гараа. Энэ коллектив Хойто-Муяын хадануудай дундуур баригдажа байһан түмэр харгы тоннельнүүдые малталгада өхэ хөмжөөнэй ажал хөнэ. Үнгөрһөн жөлэй даабариһаа гадуур 2 миллион 300 мянган түхэригэй барилга хөжэ, үйлөдбөридөо 300 мянган түхэригэй сөбэр олзо оруулһан байха юм.

— Хамтын подрядаар хүдөлхын тула һайн бөлөдхөл хөө һөмди. Отрядай 90 коммунист гол шухала участогуудта эльгөөгдөө. Партийна организаци хүнүүдэй дунда ойлгуулламжын, хүмүүжүүлгын хүдөлмэри тон эдэбхитэйгөөр ябуулдаг болоо. Партийна организациин секретарь В. Н. Логвиненко коммунистнуудай гаргаһан үүсхэлые дөмжөжэ, тэдөнэй һанамжа, дурадхалнуудые хараадаа абажа, үйлөдбэридэ, ажабайдалда дайралдадаг дутагдалнуудые усадхаха хөрөгтэ өхэ анхарал хандуулна, бүхы асуудалнуудые олоороо хөлсөжэ, тодорхой шиидхэбэринүүдые абана. Коммунистнууд, хүдөлмэришэд нөгө һанал бодолтойгоор ажаллажа, БАМ-ай тоннельнүүдые түргэнөөр бариха хөрөгтэ хубитаяа оруулалсана,— гэжэ П. П. Яримак хөлөдөг.

Энэнь өхэ зүбтэй гөөд һанагдана. Юуб гөхэдэ, манай тоннельнэ 11-дэхи отрядай партийна организаци коллективтэйгөө нягта барисаатайгаар хүдөлдөг юм. Амжалтань эндэһөөл эхитэй.

Шөнөдхөн хубилгалгые хүн бүхөн өөрһөө эхилхэ ёһотой гэжэ зариман һанадаг. Үгы даа, би политэкономи һайса шудалһан хүм. Мүнөө экономическа эрдэм мэдэсөөэ улам гүнзэгырүүлхые оролдоноб. Тэрэгүйгөөр аргагүй. Парткомой бюрогой заседани, конференци, суглаануд дөөрэ үйлөдбэриин, экономикын, ажаһуудалай бүхы асуудалнууд шиидхэгдэнэ. Эдэ шухала асуудалнуудые тон зүбөөр шиидхэхын тула парткомой секретарь өхэ юумэ мөдөхэ зөргөтэй.

Коммунистнуудная эрхим һайнаар ажаллажа, олониитын хөрөгтэ хабаадалсана, үйлөдбэриин, ажаһуудалай асуудалнуудые шиидхэхэ хөрөгтэмнай туһалалсана. Партком ажалай түрүүшүүлэй гаргаһан үүсхэлнүүдые саг дары дөмжөдөг байха юм. Ажалай, технологическа түсөб дүүргэлгын журамуудые шангадхаха талаар партком мүн бага бөшэ ажал ябуулна. Бидэ үнгөрһөн жөл соо хоёр удаа Северомуйск поселогто парткомой бюрогой нүүдэл заседани үнгөргөжэ, шухала асуудалнуудые хаража үзэһөн, тодорхой шиидхэбэринүүдые баталан абаһан байнабди. Парткомой бюрогой заседани дөөрэ «БАМтоннельстрой» управлениин начальник В. И. Бессолов, тэрэнэй орлогшо П. П. Просянников, тоннельнэ 18-дахи отрядай начальник И. И. Авдеев болон бусад тоосожо, шөнөдхөн хубилгалгые бөелүүлхэ хөрөгтэ бүхы хүсэ шадалаа өлсүүлхэбди гөжэ үгэөө үгөө юм. Эдэ үгэнүүдэй дүүргөлтые партком хинан шалгана. Һаяшаг партийна конференци үнгөргөө һөмди. 14 коммунист үгэ хөлөхэдөө, партком шөнөдхөн хубилгалгые хүтөлбөрилхэ талаар зарим тэды дуршөлтэй болоо гөжэ тэмдэглөө һөн. Энэ һайн сөгнөлтэ. Төөд бидэ коммунистнуудайнгаа эдэбхи үүсхэлые бүри дөөшөлүүлжэ, Хойто-Муяын тоннельнүүдэй (эндэ дүрбэн тоннель баригдана) барилга саг болзортонь дүүргэхэ хөрөгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулхабди.

А. ЛИННИК,
«БАМтоннельстрой» управлениин парткомой секретарь.

Үзэл сурталай

АТЕИС ХҮМҮҮЖ —ҺУЛАРШ АНХАР

Дөөдэ һургуулида һураха үедөө студентнэр шөлөжэ абаһан мөргөжөлэйнгээ нюусануудые шудалхаһаа гадна үзэл бодолой-политическэ хүмүүжүүлгэ гарадаг гөөшэ. Мүнөө үедэ студентнэрэй коллективүүдтэ нөбтөрүүлөгдөжэ байһан өөһэдыгөө хүтөлбөрилгын гурим студентнэрэй ниитынполитическэ эдэбхиие дөөшөлүүлгэдэ өхэтэ нүлөөлнэ гөжэ тэмдэглэлтэй.

Ерөөдүйн мөргөжөлтэдэй ниитын эдэбхиие дөөшөлүүлһөнэй ашаар эрдэмэй-материалистическэ үзэл бодолыень бүрилдүүлгын үндэһэн шухала эрхэ нүхэсэл олгогдоно ха юм. Бата найдамтай марксистсколенинскэ үзэл бодолтой залуу эрхэтэдые хүмүүжүүлгын асуудалай нөгө талые абажа хараябди.

Студентнэрэй ниитын-политическэ эдэбхи гэһэн ойлгосо ямар удхатай гөөшэб? Институтдэй ажабайдалда, һураллсан хүтөлбөрилгэдэ студент бүхэнэй хабаадалга тодорхойлохоо гадна, энэ ойлгосо студентнэрэй тус тус бүлөгүүд доторой оршон байдал элирхэйлдэг гөөшэ. Ерөөдүйн мөргөжөлтэдэй ниитын-политическэ эдэбхиие дөөшөлүүлхэ шөглөлтэй хөмжөө ябуулганууд Зүүн Сибириин технологическа институдта тон бодомжотойгоор, эмхитэйгөөр үнгөргөгдөдэг. Институдай комсомолой комитет иимэ шөглөлэй хүдөлмэридэ горитой анхарал хандуулна гэжэ тэмдэглөлтэй.

Комсомолой—21, профсоюзай — 251 эдэбхитэд мүнөө үедэ тус институдта тоолгоноо. Энөөннөөэ гадна арадай хиналтын бүлөгүүдэй хүдөлмэридэ 21 комсомолец хабаадуулагдана. Тус институдта һурадаг комсомолшууд бултадаа арадай һайн дуранай дружинын гэшүүд юм. Мянга гаран студентнэр политинформатор болон агитаторай, лекторэй, пропагандистын үүргые дүүргэжэ байнхай. Институдай бүхы факультедүүдэй мянга шахуу студентнэр уран һайханай бүлгэмүүдэй хүдөлмэридэ хабаадалсадаг. Иигээд хаража үзэбэлнай, тус институдта һурадаг студентнэр бултадаа шахуу ниитын-политическэ хүдөлмэридэ хабаадуулагданхай гэжэ хөлөжэ болохо байна.

1986—1987 онуудай һураллсалай жөлэй хоёрдохи семестрэй үедэ ВСТИ-гэй марксистсколенинскэ философиин кафедра нөгөдөхи курсын студентнэрэй дунда социологическа шөнжөлгэ хөнэн юм. Анкетын асуудалнуудта харюусаһан 147 студентнэрэй 4-ниинь гөхэ гү, али 1,36 процентнь шажан мүргөлдэ шүтэдэг байһан тухайгаа бөшөө һөн. Эдэ дүрбэн студентнэр ниитын хүдөлмэридэ хабаадалсадаг байһанаа мүн лэ элирхэйлөө. Жэшөөлхэдэ, тэдөнэр дүрбүүлэн арадай һайн дуранай дружинын, профсоюзай гэшүүд юм. Энөөннөөэ гадна уран һайханай бүлгэмүүдэй хүдөлмэридэ хабаадалсадаг байна. Ниитын ажал хөрөгүүдтэ дуратайгаар хабаададагаа тус дүрбэн тодорхойлоо бөлөй.

Энэ үшар юун тухай гөршөлнөб? Һүзэгтэй хүнүүд, тэдөнэй тоодо студентнэршье, коллектив доторой ниитын ажал ябуулгада хабаадалсахаяа таһа арсадаг гэһэн нилөөд дөлгөрөнги һанаа бодолой буруу байһые элирхэйлнэ бшуу. Мүн һүзэгтэйшүүл коллектив доторой ниитын хүдөлмэридэ хабаадаха аргагүй гэһэн һанаа бодолой тон буруу байһые энэ үшар гөршөлнэ. Совет эрхэтэн бүхэнэй Конституцяар баталгадаһан хуулита энэ эрхые хөншье хизаарлаха, эбдэхэ эрхэгүй гэжэ онсолхо хөрөгтэй. Энөөн тухай СССР-эй Үндэһэн хуулиин 34-дэхи статья соо хөлөгдөнхэй. Тус асуудалаар В. И. Ленин иигэжэ бөшөһөн байха юм: «Шажан мүргөлдэ шүтэгшэ, мүн шажан мүргөлгүй эрхэтэдэй хоорондо тэдөнэй хуулита эрхэ сө[illegible] шье и[illegible] вождий[illegible] най Ко[illegible] гүйгөө[illegible]

Эдир[illegible] коллек[illegible] далда[illegible] бөөр — [illegible]шье н[illegible] нүүдэй [illegible] коллек[illegible] асуудал[illegible] хөлөбөл[illegible]дэй зөр[illegible] гол шу[illegible]дэй [illegible]ной социл[illegible] лэй [illegible] хүгжөл[illegible] байхаг[illegible] бүхы хү[illegible]нөө мин[illegible] шөнөдхө[illegible]сангүй [illegible]гдаха ёһо[illegible]хандалг[illegible] Тиимэһөө[illegible]нологи[illegible]эрийн ашаг[illegible]дентнэр[illegible]арга нүхэ[illegible]шье м[illegible] бага бөшэ[illegible]асуудал[illegible] болоно.[illegible]студент[illegible]вительствын[illegible]нийнь [illegible]охилдуулан,[illegible]шажан[illegible] үдэлмэриин[illegible]дые [illegible] байһан[illegible]

Эдэ [illegible] мөдөөсэ[illegible]шоор [illegible] илангаяа[illegible] 36 [illegible] эдэбхи үүсхэ[illegible]дэй б[illegible] амжалта[illegible]хозяйг[illegible] үдэлмэриин[illegible]алба [illegible]дые хөрөг[illegible]уттай [illegible]нобди.[illegible]нийнь [illegible]тагай Совет[illegible]ород, [illegible] болон со[illegible]басаган[illegible] асуудал[illegible]юм. Ш[illegible]ноор шиид[illegible]зуурва [illegible] хөрөглөмжө[illegible]залуушуу[illegible] һөйжаруулл[illegible]ёһо зө[illegible]ыг гөрнүү[illegible]жанда [illegible] бүри [illegible]гүйгөөр [illegible] ехэ анха[illegible]олон б[illegible] хандуулдаг[illegible]адаглагдаг[illegible]хандалгы[illegible]талаг[illegible] районно[illegible]дорхой [illegible]ябуулагдаг[illegible]рые ин[illegible]профсоюз[illegible]низацин[illegible]лоно. [illegible]хөдөн [illegible]гөжөлтэй[illegible]лективуу[illegible]хө, хүн[illegible]тэлбөрөө[illegible]на бшуу[illegible]

Залуу[illegible]дөрөгдө[illegible]мөй-атеи[illegible]ридэ [illegible]олоор [illegible]ондо [illegible]нумэй [illegible]залуу [illegible]бди. [illegible]партийн[illegible]шүүндэ[illegible]ёһогүй[illegible]дотор [illegible]хөй. Пар[illegible]хөөо хүн[illegible]гөлөө эрх[illegible]һөн шаж[illegible]тухай [illegible]хойлогдо[illegible]кумент [illegible]байһаар [illegible]ойлгуулл[illegible]

Студен[illegible]ториалис[illegible]лой бүр[illegible]литическ[illegible]ролтой, [illegible]ралсалт[illegible]Политич[illegible]хуниие [illegible]гөөрөлэ[illegible]шанартай[illegible]нин тэм[illegible]дөм һүр[illegible]каһаа [illegible]хы эрд[illegible]гыруулх[illegible]литическ[illegible]та һанаа[illegible]мөргөжө[illegible]жөнө б[illegible]КПСС-эй [illegible]ториалиг[illegible]дөнхэй: [illegible]онсо шу[illegible]нүүдэй [illegible]өдэбхие[illegible]ние а[illegible]гө, совет[illegible]нуудые [illegible]руулгө б[illegible]

Зүүн С[illegible]ска инст[illegible]лософин[illegible]

ҮҮРГЫЕНЬ ДӨӨШӨЛУУЛХӨ

Партиин Октябрьска райкомой бюро боложо, «Коммунистын түрүү үүргые дөөшөлүүлхэ, тэрэнэй сөбэр сөхэ шөнжэ шанарай түлөө тэмсөл шангадхаха талаар Заудинскын хилөөмэнэй комбинадай партийна организациин хүдөлмэри тухай» асуудал зүбшөн хөлсөгдөбэ.

Заудинскын хилөөмэнэй комбинедай парторганизаци (секретариинь С. Б. Алексеева) тус асуудалаар зарим тэды ажал ябуулна гэжэ бюро дөөрэ тэмдэглөбэ. Коллектив дотор үнгөргөгдөдэг нөөмөл партийна суглаануд, партбюрогой заседанинууд дөөрэ коммунистнууд албанай болон ниитын үялга дөөбаринуудөө хэр дүүргөжэ байһан тухайгаа тоосодог болонхой. Абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргөлтын хойноһоо партийна хиналта һөйжараа. Коммунистнуудай ажалай ба ниитын эдэбхи дөөшөлжэ, тэдөнэй дунда журам эбдэхэ ушарнууд үгы болонхой.

Предприятида үйлөдбэриин хөрөгсөл түхөөрөлгөнүүд һөльбөн шөнөлөгдөнэ. Ажахы эрхилөлгын шөнө эрхэ байдалда хүдөлхөө коллектив бөлдөжэ байна гэжэ тэмдэглөгдөө.

Гөбэшье парторганизациин хүдөлмэридэ дутуу дунданууд үшөөл олон гэжэ бюро тоолобо. Коммунистнуудые бригада, цехүүдөөр зүбөөр хубаарилан табиха асуудалда партбюро ёһотой ачхарал хандуулнагүй гэжэ зөөгдөба. Энөөнһөө гадна цеховэ парторганизацинуудые хүтөлбөрилхэ хөрөг хангалтагүй. Партийна суглаануд дөөрэ зүбшөн хөлсөгдөдөг асуудалнуудаар гүнөөгы шүүмжөлөл хөгдөнөгүй, ёһын тэдысэ хандалгын ушөрнууд үөгдөдөг гэжэ шүүмжөлөгдөө.

Предприятиин экономическа албанай хүдөлмэри хангалтагүй, тиимэһөө бригада, цехүүдтэ ажахын тоосоо нөбтөрүүлгэ удаарна гэжэ тэмдэглөгдөһөн байна. Мүн комбинадай хүдөлмэришэдэй ажалай эрхэ байдал болон һуудал байдалые һайжаруулха хүдөлмэри эдэбхижүүлхэ хөрөгтэй гэжэ партийн Октябрьска райкомой бюро заагаа.

Б. ДЫМБРЫЛОВ,
КПСС-эй Октябрьска райкомой эмхидхөлөй-партийна таһагые даагша.

РАЙОНОЙ ТҮРҮҮ ҺААЛИШАН

Баргажанай совхозой гурбадахи түүртын һаалишан Галина Иннокентьевна Низовцева олон жөлэй туршада районой һаалишадай дунда дөлгөрһөн социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудай нөгые эзөлнэ. Үнгөрһөн жөлдэ Галина Иннокентьевна үнөөн бүриһөө дунда зөргөөр 2405 килограмм һү һааһан байна. Энэмнай районой эрхэ байдалда муу бөшэ дүн болоно.

Галина Иннокентьевна энэ жөлэй эхиниһөө хойшо ехэ һү һаахын тула оролдожо байнхай.

ЗУРАГ ДӨӨРӨ: түрүү һаалишан Г. И. Низовцева.

Ю. НОВОЖЕНОВОЙ фото.

Ороной олонхи районуудта үбөлэй янгинама хүйтэнэй боложо байгаашье һаа, хүдөөгэй ажалшад хабарай тарилга тухай мүнөө һанаата болоно. Хэхэ хүдөлмэри хизаргүй ехэ. Ороной өлдөб регионуудай зарим ажахынуудта таряашадай хабарай тарилгада хөр бөлдөжэ байһание ТАСС-ай корреспондентүүдэй арадай хинагшадтай хамта хөнэн шалгалта гөрөөлнэ.

ЕРӨӨДҮЙН ҮРГАСЫН ХУБИ ЗАЯАН МҮНӨӨ ШИИДХ

Шалгагшад Донецкэ область түрүүлэн ошобо. Хабарай тарилгада ажахынуудай ямар бөлөдхөл хэжэ байһаараа хинагшадай һонирхоходо, Старобешевско районой КПСС-эй XXI съездын нөрөмжөтэ колхозой хүтөлбөрилөгшөд хүл хоорсөг болоо гөжэ тэндэһөө дамжуулагдаһан мөдөөсөл дотор хөлөгдөнэ. Тэрэньшье дөмы бөшэ: намар бөлөдхөгдөһөн үрөһэ хүрөнгын гурбан тонно ороһоон тарилгын шанарта хүргөгдөөгүй байгаа. Ямар шалтагаанаар? Ажалдаа хөйша хөрөг хандалгаһаа, эдэ материалнуудые хадагалалгын гурим хазагайруулгаһаа эхитэй.

Колхозой түрүүлөгшө, бусад хүтөлбөрилөгшөд хөйша хөрөг хандаһанайнгаа түлөө харюусаха баатай болоо. Арадай хиналтын районно комитедэй заседани дөөрэ тэдөнэр административна талаар хэнөөгдөө, элирүүлөгдөһөн дутуу, дундануудые заагдаһан болзортонь усадхахаар уялгалагдаа.

Эртын намарһаа, гүрөндэ ороһоо таряа худалдалгын лбажа байха үедэ, үрөнэ хүрөнгөдэ анхарал хандуулгые комитет заншалта болгонхой. Тэрэнь баярлама үрэ дүн үгэнэ: бүхы шахуу ажахынууд һайн шанарта хүргөгдөөнэй үрөһэ хүрөнгөөр тарилгаяа хөдөг болонхой.

Кустанайһаа телеграмма ерөөсэ. Ленинскэ районой «Кировский» совхозой арадай хинагшөд ажахынгаа арендынэ подрядай гуримда ороходоо, уялгануудаа шөнэ ёһоор дүүргөдөг болобо. Юуб гөхэдэ, шөнэ гурим хүдөө ажахын хүдөлмэриин шанарые ямаршье яла тохоһонһоо, хөнөөлтэнөө үлүүгөөр хангана бшуу.

— Экономическа шөнэ турим хүнэй ухаан бодолые, досоодын зүрхэ сөдьхэлые хубилгана,— гэжэ совхозой директор С. Мурзабеков хөлөнэ.— Шөнэ гурим юу хөхые бөшэ, харин хайшан гөөд үлүү һайнаар хөхые заана.

Эдэ үдөрнүүдтэ эдэбхитэд техникэ зөһөбарилгые өөрынгөө хөрхо хиналта доро абахадаа, машинануудай паркһаа гараһан хойнонь бөшэ, харин мастерской соо зөһөбарилга хэжэ байха үедэнь шата шатаарнь шалгажа үзөнэ. Шалгалта хөхэдөө, тэдөнэр дурадхалнуудые оруулна, зубшөөл, заабари үгөнэ, заримдаа өөһөдөө зөһөбарилга хөлсөнэ. Хинагшадай туһаламжаар запас частьнуудай фонд саг соогоо бүридхэгдөнхэй. Тэдөнэрэй үүсхэлөөр зөһөбарилагдаһан техникые тушаан абалгын комиссида төрөнние тарялаан дөөгүүр жолоодохо механизаторнууд оруулагдаа.

Эдэ бүгэдэ хүдөө ажахын машинануудые зөһөбарилгын ямаршье нилөөд түргэдхөө. Тарилгын болон газар элдүүрилгын агрегадуудые үшөө намар байхада бөлөн болгоһон һаа, декабрьда комбайнуудай зөһөбарилгые дүүргэ юм.

Башкирай АССР-эй Аургазинска районой арадай хинагшад эндэхи хүтөлбөрилөгшөдтэй машинын хөлөө руу «экскурси» хөбэ. Сеялкэнүүд, лушильнигууд, культиваторнууд, бусад техникэ эндэнь хөйша хөрөгөөр табятай. Эндэ түргэн хэмжөөнүүд абтаха ёһотой. Тиимэһөө ажахын бүхы подразделенинүүдтэ «сахилгаанэ», арадай хинагшадай хуудаһанууд гаргагдаба. Шалгалтын дүнгүүд районно газетэдэ толилогдожо, хүн зондо мөдөөсөгдөбэ.

Арадай хинагшадай сошордомо дохёонууд партиин райкомой бюро дөөрэ зубшөгдөбэ. Энэ талаар зөмэтэйшүүл зөһөөгдөбэ, ажал хөрөгтэ хөйша хөрөг хандалгые хөйсөн арадай хинагшадай РАПО-гой хүдөлмэрилөгшөд хөһөөлөөһөөмүн лэ холо ошоогүй.

Мүнөө Башкириһаа Молдави хүрөө. Техникэ зөһөбарилгын үндэр шанар — Единецкэ районой хинагшадай гол зорилго. Энэ райондо зөһөбарилагдаһан машина болон агрегадуудые тушаан абалга нөбтөрүүлөгдөнхэй гөжэ арадай хинагшад тэмдэглөбэ. Ажалша коллективүүдэй ажахын тоосоондо ороходо, техникэ болон запас частьнуудые ажахынуудай хоорондо хуваарилга гуримшуулагдаа. Хуваарилга хөйша хөрөг бөшэ, хинагшадай шалгалта доро үнгөрнэ. Тэдөнэр машинно-тракторна паркын, запас частьнуудай складуудта шалгалта хөжэ, бии байһан юумэнүүдыень тоо бүридхэлдэ абаһан байна. Олонхи колхоз, совхозууд хуушанайхи ёһоороо аажалһаар байба. Хэды гаргаша хөхэ байһанаа хараадаа абангүй, олон машинануудые худалдан абадаг, складуудтаа детальнуудые хөрөгтэ хөрөгүйгөөр нөөсөлдөг ушарнууд дайраадана. Тоо бүридхэлөнэй дүнгөөр ажахынуд 100 мянган шахуу түхэригэй шөнэ техникэ абахаяа зүрхэсөнгүй арсаба.

Районой «Агроснаб» баазада арадай хинагшадай ороллогоор комиссионно худалдаа наймаанай магазин нөөгдөжэ, ажахын тоосоонай коллектив бүхэн үлүү гараһан гү, али хөрөглөгдөхгүй агрегадаа, запас частьнуудаа худалдаха аргатай болобо.

Ерөхэ хабарай тарилгын амжалта механизаторнуудай һураллсалһаа сөхэ дулдыдаа гөжэ ойлгосотой, XIX партсъездын нөрөмжөтэ колхоздо кадринуудай һураллсалай тэмдэгшье олдобогүй гэжэ арадай хинагшадай Эрхүүһөө эльгөөһөн телеграмма мөдөөсөнэ. Колхозой правленидэ ажахын дүүрэн тоосоонай болон өөһэдыгөө өөрынгөө олдоһон мүнгө зөөрөөр хангалгын гуримда ороохо тухай ажалшадтаа мөдөөсөхэ программа үгы. Ажахын мөргөжөлтэд хүн зоноо ямар юумэндэ яагаад, һургахаяашье ойлгоногүй. Үнгөрһөн жөлнүүдтэ ажахы эрхилөлгын сошордомо дүнгүүдһөө тобшолол хөгдөөгүй: колхоз гүрөндэ наймаа миллион гаран түхэригэй үридэ оронхой.

Ажахын техникэ болон түхөрөлөөнүүдөө аша үрөгүйгөөр хөрөглөжэ байхада, хаа-һаһаа олзо доход орохоб? Трактораар мянганһаа баа бөшэ гектар газар хахалхадаа гарганаһан гаргашанууднь хүршөнэрэйхиһөөнь нилөөд дөөгүүр.

— Гөхэтэй хамта механизаторнууд, звеньевойнууд, бригадирнууд болон мөргөжөлтэдэй [illegible] өөрөөгөө [illegible] даха, [illegible] хыгаа эрх[illegible] абахаар [illegible] гөжэ ара[illegible] мой түрү[illegible] Галкин [illegible] гэй хинаг[illegible] ажахын [illegible] жөлгэ, [illegible] үрөөө хө[illegible] чекоөө [illegible] хөлгын я[illegible] гөдэ үнд[illegible] рилгада [illegible] байһан [illegible] дүршөлэ[illegible] байна.

Олонхи [illegible] рай тарилг[illegible] на гэжэ [illegible] гөршөлна. [illegible] тэйгөөр [illegible] хилөлгын [illegible] териальна [illegible] хөрөглөгдө[illegible] рэй ажалт[illegible] дүйн үргэ[illegible] дыдаха [illegible] ша хүн б[illegible]

АЙЛШАДТА ТУҺАТАЙ

Семинарта хабаадагшад эмэ түлгэнүүдые харууһалдаг Ешима Банзаргашеевагай, мүн коммунист Баир Самбаевай даадаг бишыхан коллективүүдэй дүй дүршөлтэйнь дутэ танилсаа. Эдэ комплекснууд дөөрэ манай үбөлжөлгын эхиниһөө хойшо яһала амжалтануд туйлагдана. Тэрөөн тушаа сохозой директор Ц. Ж. Ширабдоржиев ажахынгаа экономикын хүгжөлтэ тушаа хөлөхэдөө, тодорхойгоор тогтоһон байха юм.

— Хонидые олоор харууһалха талаар иимэ томодхогдоһон комплекснуудай али ашагтай байһаниинь мөдөөжэ ааб даа. Арбан мянга шахуу хурьгадые хуушанай ёһо гуримаар адуулхын тула хонидой 10 шахуу үбөлэй байрануудые түхөөрхэ, тэндэ хонишоноор худөлхэ 30 хүнүүдые бөдөрөн олохо хөрөгтэй болохо байна. Зүгоор мүнөө гурбан комплекс дөөрэ оройдоол арбан хүн ажаллажа, үндөр дүнгүүдые туйлажа ябана,— гэжэ тэрэ хөлөө.

Баруун-Хасууртайн һү һаалиин фермын коллектив һүүлэй жөлнүүдэй хугасаа соо амжалта түгөсөөр худөлнэ. Фермые даагша Ханда Митыпова хамтын подрядай онол аргаар дүрбөдэхи жөлөө ажаллажа ябаһан бригадынгаа гөшүүдэй худөлмэриин зарим тэды дүнгүүд дөөрэ тогтоходоо, фермын һаалишад үнгөрөгшө жөлэй туршада үнөөн бүриһөө 2872 килограмм һү абаа гэжэ дуулгаба. Эрхим һаалишөд С. Воробьева, М. Плешакова, В. Ошорова гөгшөд туд бүридөө үнөөн бүриһөө 3376, 3345, 3288 килограмм һү һаагаа. Үйлөдбэрилһөн продукциин өөрынь үнэ сөн хямдаруулха талаар бага бөшэ юумэн хэгдөө. Үнгөрөгшө жөлэй дүнгүүдөөр 1 центнер һүнэй үнэ сэнгынь 45 түхэригтэ хүргэгдөө.

Удын совхозой Баруун-Хасууртайн ороһоо таряанай тоогой дөргөдэ АВМ-06,5 түхэлэй оньһон техникэ тодхогдон худөлгөгдөдөг юм. Тэрэнь түхэреэн жөлэй туршада һайнаар ашаглагдадаг. Мүнөө таряалан дөөрэһөө асаргаһан һолоомон хөршөгдөөд, холимог тэжөөлтэй, ногооной витаминтай гурилтай, нарһанай шөлбүүһэнтэй холисолдоод, тусхай брикедүүд болгогдоно.

Һүүлөөрнь Удинск һууринай соёлой байшан соо совхозой директор Ц. Ж. Ширабдоржиев, ахамад экономист Д. Б. Данзандоржиева гэгшөд ажахынгаа үйлөдбэриин хөрөгүүд тухай төдөнөртө дөлгөрөнгыгөөр хөөрөжэ үгэбэ.

Иволгын районой Оронгын совхозой директор А. Моглоев, Хөжэнгын районой Загаһатын совхозой ахамад зоотехник А. Хаданов, Зэдын районой агропромышленна нөгөдөлэй ахамад зоотехник А. Дармаев, республикын Госагропромой мал ажалай таһагые даагша Ф. Фалилеев болон бусад энэ семинарта хабаадалсажа үгэ хөлөө, һанамжа, дурадхалнуудаа оруулаа.

Г. БАДМАЕВ,
манай корр.

Республикын районуудай агропромышленна нөгөдөлнүүдэй ахалагша зоотехнигууд, ветеринарна врачнууд, ветлабораториинуудые даагшанар, хони үсхэбэрилдэг ажахынуудай хүтөлбөрилөгшөд, мөргөжөлтэд Хоричи районой Удын совхозоо үнгөргөгдөһөн семинарта оолороо хабаадалсаба. Тус ажахы дотор һүүлэй үедэ мөл ажал дөөрэ түрүү онол аргануud үргэнөөр хөрөглөгдөнэ. Холоһоо ерэһөн айлшад совхозой эрэ болон эмэ тулгэнүүдые олоор суглуулаад түлжүүлдэг комплекснуудай, Баруун-Хасууртайн һу һаалиин фермын хамтын подрядай гуримаар ба ниитын адууһа малда тэжөөл буйлуулан бөлөдхөлгын худөлмэритэй танилсаһан байха юм.

ҮЗЭЛ ТУРХАЛАЙ ҮЗЭЛ ТУРХАЛАЙ ҮЗЭЛ ТУРХАЛАЙ

Республикын районуудай ахалагша зоотехнигууд, бораториинуудые даагшанар, хони үсхэбэрилдэг ажахынуудай хүтөлбөрилөгшөд, мөргөжөлтэд Хоричи районой Удын совхозоо үнгөргөгдөһөн семинарта оолороо хабаадалсаба. Тус ажахы дотор һүүлэй үедэ мөл ажал дөөрэ түрүү онол аргануud үргэнөөр хөрөглөгдөнэ. Холоһоо ерэһөн айлшад совхозой эрэ болон эмэ тулгэнүүдые олоор суглуулаад түлжүүлдэг комплекснуудай, Баруун-Хасууртайн һу һаалиин фермын хамтын подрядай гуримаар ба ниитын адууһа малда тэжөөл буйлуулан бөлөдхөлгын худөлмэритэй танилсаһан байха юм.

АЙЛШАДТА ТУҺАТАЙ

Семинарта хабаадагшад эмэ түлгэнүүдые харууһалдаг Ешима Банзаргашеевагай, мүн коммунист Баир Самбаевай даадаг бишыхан коллективүүдэй дүй дүршөлтэйнь дутэ танилсаа. Эдэ комплекснууд дөөрэ манай үбөлжөлгын эхиниһөө хойшо яһала амжалтануд туйлагдана. Тэрөөн тушаа сохозой директор Ц. Ж. Ширабдоржиев ажахынгаа экономикын хүгжөлтэ тушаа хөлөхэдөө, тодорхойгоор тогтоһон байха юм.

— Хонидые олоор харууһалха талаар иимэ томодхогдоһон комплекснуудай али ашагтай байһаниинь мөдөөжэ ааб даа. Арбан мянга шахуу хурьгадые х

ДЕПУТАДУУДАЙ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛЭЭР

едуудэй элмэри

XXVII съезд дээдэн абтаhан 1986—та болон 2000 он удэ СССР-эй эко-ба социальна хүг-л шэглэлнүүд соо ь заагданхай, бай-ай ажабайдалай ма-ба соёлой хэмжээе үйгөөр дээшэлүүл-артиин экономиче-ний үндэр дээдын айгаа, мүнөөшье адаахи үе шата-илго бэелүүлгэ со-номическа хүгжэл-каха, эрдэм-техни-тын үндэhэ hуури бэриин ашаг үрэ ор эршэдхэхэ, дээ-рилтэ табина».

одай депутадуудай бухы худэлмэри уулга энэ зорилго хараэтэ зорюулаг-ёөтой. Гол шу-дэ, ороной соци-мическа хүгжэл-хаха хэрэг бухы хү-хубилган шэнэдхэ-ар туйлагдаха ёно-ха юм. Тиимэhээ худэлмэриин ашаг зарим асуудалнуудынь гүйсэдкомой хиналта доро абтаhан байха юм. Советэй депутадууд сесси дээрэ хэгдахэ элидхэлтэй урид тенилсаhан тула гүйсэдкомой элидхэл зүбшэн хэлсэлгые тэрэ дороо эхилэх hэн. Районой Советүүдэй худэлмэри hайжаруулха, савшадань нарижуулха тухай тодорхой дурадхалнууд оруулагдаhан байна. Онсолходо, Хара-Шэбэрэй, Калиновкын, Мухар-Шэбэрэй сельскэ Советүүд сессинүүдээ hайнаар үнэргэдэг болонхой.

Гэхэтэй хамта зарим нютагай Советүүдэй худэлмэриие хубилган шэнэдхэлгэ үнжагайрна, хуушан ёөсороо гансел үгсөөөо дамжээд, бодото хэрэгээ урагшань ябуулхагүй ушаруулд дайралдана. Жэшээлхэдэ. Хүсөөтын сомоной, Шаралдайн, Шэнэ-Заганай сельскэ Советүүдэй сессинүүд бэлэдхэлгүйгөөр үнэргэнэ. Тэдэ Советүүдэй саг үргэлжын комиссинууд, мүн депутадууд сесси бэлэдхэлгэдэ олоороо хабаадуулагданагүй.

Районоймнай нютагай Советүүдэй шиидхэхэ ёhотой бухы асуудалнууд картотекэнүүдтэ оруулагдажа, хиналтада абтадаг юм. Районно Советэй гүйсэдкомой заседанинууд. мүн зүблөөнүүд дээрэ тэдэ шухала асуудалнууд ямараар шиидхэгдэжэ байнаб гэжэ саг үргэлжэ хаража үзэгдэнэ.

Районно Советэй гүйсэдкомой таhагуудые даагшанарай, ажахынууд болон организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, сельскэ болон сомоной зарим Советүүдэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэрэй тоосоонууд шагнагдадаг болоо.

Сельскэ, сомоной Советүүдэй хоорондохи социалис мүрысөөнэй дүнгүүд квартал бүри гаргагдадаг. Район соогоо түрүү hуури эзэлhэн сельскэ, сомоной Советүүдтэ дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шантайгаар барюулагдана. Мухар-Шэбэрэй, Хүсөөтын сельскэ Советүүдэй гүйсэдкомууд нүүдэл заседанинуудые үнэргэгдэг боложо байнхай. Үнэргэгшэ жэлэй октябрь hарада районой Советэй гүйсэдком Шаралдайн сельскэ Советэ ошожо, совхозой социально-соёлой хүгжэлтын, тосхоноо болбосон түхэлтэй болголгын асуудалнуудые хаража үзэhэн байна. Тус нүүдэл заседани үнэргэхэhөө урид Шаралдайн сельскэ Советэй организацинуудта, «Забайкалец», совхозэ экономическа болон социальна хүгжэлтые яажа амжалтатайгаар туйлаха тухай нилээд дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо бэлэй. Тиигэжэ райсоведэй гүйсэдком бүтэмжэтэй шиидхэбэри абаха аргатай болоhон байна бшуу.

Нютагай Советүүдэй гүйсэдкомууд ажал ябуулгада саг үргэлжын комиссинуудай худэлмэридэ түшэлдэг байна. Районой Советэй мандатна комиссинин түрүүлэгшэ Н. С. Миронов, промышленностиин, барилгын, болбосон түхэлтэй болголгын талаар комиссинин түрүүлэгшэ Н. Т. Хабалов, худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой талаар комиссиин түрүүлэгшэ В. А. Антонова болон бусад эдэбхи үүсхэлтэйгээр худэлмэриеэ ябуулна. Сельскэ болон сомоной Советүүд сооhоо Хонхолын, Хара-Шэбэрэй, Мухар-Шэбэрэй сельскэ Советүүдэй саг үргэлжын комиссинууд худэлмэриеэ hайнаар ябуулна.

Советүүдэй, тэдэнэй саг үргэлжын комиссинуудай худэлмэри депутадуудай эдэбхи үүсхэлhээ ехээр дулдыдадаг гээд мэдэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, районой Советэй депутат, ДПМК-гай жолоошон Н. В. Васильев hунгагшадай захяануудые дүүргэхэ талаар ехэ оролдолго гаргаа. Тэрэ Мухар-Шэбэр hууринай Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсые асфальтаар хушаха хэрэгтэ хэдэ хэдэн организацинууд болон эмхи зургаануудай мүнгэ зоориие хамтаруулжа шадаhан байна. Районой Советэй депутат Г. П. Властина үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ өөроо бусадта үльгэр жэшээ харуулжа, ажалдаа амжалта туйлаа гэм. Тэрэнэй үбhэ хуряалгада ажаллаhан Калиновкын сельскэ Совет үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэhэнэйнгээ түлөө мүнгэн шанда хүртэhэн байха юм. Тус Советэй ажалшад набшаhата тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө 182 процент, үбhэ бэлэдхэхэ түсэбөө 200 процент дүүргэhэн байна. Юрэнхыдее Шаралдайн, Подлопатинска, Калиновкын, Тугнын сельскэ Советүүд үбhэ тэжээл бэлэдхэлгээ амжалтайгаар дүүргэнэ.

Районой Советэй гүйсэдком нютагай Советүүдэй депутадуудые hургаха асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулна. Ушар тиимэhээ районой Совет худэлмэрилэгшэдэй семинар-зүблөөнүүдые, депутадуудай үдэрнүүдые үнэргэдэг. Депутадуудай дунда социалис мүрысөөн долгэрэнхэй. «hунгуулиин эрхим округ» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө депутадууд мүрысөнэ. Хара-Шэбэрэй, Никольскын, Калиновкын сельскэ, Хушуун-Үзүүрэй сомоной Советүүдтэ депутадуудай hуралсал hайнаар эмхидхэгдэнхэй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Депутадуудай тоосоон угаа ехэ удха шанартай гээд онсолон тэмдэглэхэ шухала. Ушар тиимэhээ энэ асуудалда үдэр бүриин анхарал хандуулнабди. Совет бүхэндэ депутадуудай коллективтээ тоосохо график уридшалан табигдаhан байдаг.

Район соомнай бүхыдоо депутадуудай 24 бүлэг худэлнэ. Тэдэ бүлэгүүдэй гэшүүд Советүүдэй шиидхэбэринүүдые хүн зондо хүргэдэг, ажелладаг газартаа депутадууд эмхидхэлэй нилээд худэлмэри ябуулна.

Худөөгэй ажалшадай суглаанууд мүнөө үедэ ехэ удха шанартай боложо байнхай. Эдэ суглаанууд дээрэ демократис ёөсор шухала олон асуудалнууд шиидхэгдэдэг байна бшуу. Тиимэ суглаанууд дээрэ нютагай Советүүдэй гүйсэдкомууд тоосоко, ниитын малда үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ асуудал хаража үзэгдэнэ, худөө ажахын продукци бэлэдхэлэй эмхинүүдтэ тушааха тухай асуудалнуудаар хөөрэлдөөн болоно.

hунгагшадай захяануудые дүүргэлгэ — шухала хэрэг гээд бултанда мэдэгдэнэ. Хоридохи зарлалай hунгалтын үедэ районой Советүүдэй депутадуудта 320 захяа, сельскэ болон сомоной Советүүдэй депутадуудта 116 захяа үгтэhэн байгаа.

Мүнөө дээрээ оройдоо 30 гаран захяа дүүргэгдээд байна.

Мухар-Шэбэрэй районой ажалшад үнэргэгшэ 1987 онойнгоо бухы түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргээ. Энэ амжалта арьбадахахын тула манай районой нютагай Советүүд, тэдэнэй эдэбхитэд болон бухы депутадууд хүсэ шадалаа гүйсэд элсүүлхээ зэhэнхэй.

В. ГАРМАЕВА,
арадай депутадуудай Мухар-Шэбэрэй районно Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо.

АРТИСТЫН АРЮУН ЗАМ

Х. НАМСАРАЕВАЙ нэрэмжэтэ Гүрэнэй буряад драмын академическэ театрай артистка, Буряадай АССР-эй арадай артистка Людмила Дугаровада РСФСР-эй габьяата артистын нэрэ зэргын олгогдоhон тухай Указ үнэрhэн зун газетэдэ толилогдоо hэн.

Указай гараhан хойно Людмила Лопсоновнатай уулзажа амаршалаад, хэдэн асуудалаар hонирхогдоо бэлэй.

— Энэ жилдэ 20-дохи сезоноо наадажа эхилбэт. Тон дуратай рольнуудтнай ямар гэшэ hэм!

— Энэ асуудалдатнай сэхэ харюусахань бэрхэтэй шэнги байна,— гээд Людмила Дугарова хөөрөөгөө эхилбэ.— Миний hанахада, артист хүндэ дурагүй роль байха ёhогүй. Тиимэ роль роль боложо үгэхэгүй. Артист өөрөшье тиимэ роль абахагүй. Бэеэ баалажа, хардажа наадажа болохогүй бшуу. Зүгөөр бухы шуhа мяхаяа гамнажагүй, рольдоо шунан орожо, шэнгэжэ наадахада ондоо байдаг лэ даа. Би, жэшээнь, Айтматовай эхэнэрнүүдэй рольнуудта тон дуратайб гэжэ онсо тэмдэглэхэ байнаб.

АЖАГЛАЛТА. Үнэхөөрөөшье артистын хэлээшhээ уламжалан, 1970 ондо буряад драмын театрай хуушан байшан соо табигдаhан «Улаахан пулаадтай уллангирхамни» гэжэ Чингиз Айтматовай туужаар табигдаhан зүжэгые hанаандаа оруулбаб. Асель Ильяс хөөр— гол рольнуудынь hэн. Ленинградай Гүрэнэй театрай, хүгжэмэй болон кинематографийн институт 1969 ондо дүүргэжэ ерээд байhан бүлэг басагад, хүбүүдэй дундаhаа Людмила Дугарова Майдари Жапхандаева хоёрто тэрэ үедэ РСФСР-эй габьяата артист болоод ябаhан Содном Дашиевич Будажапов — режиссер зүжэгэй гол рольнуудые найдаhан байгаа бшуу. Залуу артистнууд режиссерой найдалые харюулhан юм. Айтматовай арюухан, болор шэнги сэбэр hайхан сэдьхэлтэй, нялгай зөөлэн зантай Асель — Людмилые Буряад ороной-най ажалшад али тухай халуунгаг үгтаа hэм даа.

Айтматовай зохёолнуудай эхэнэрэй образуудые гаргаха дуратай байhанаа артистка дэмы тэмдэглээгүй hэн. Тэрэнэй «Аселиин рельдо наадахадаа, ворыгсо олоhондол, өөртөөө уулзаhандал болоо hэм» гэжэ хэлэhэниие hанаа. Асель — Людмилэдэ эшэмхэй хитүү зантай жэнхэни буряад басагенай абари зангай таhаршагүй хубинь боложо шэнгэhэниинь шотаг зоноймнай харагшадта иланагаа дүтэ байhан юм.

Тэрэ гэhээр хэды олон зүжэгүүд, рольнууд наадагдааб даа. Алинииньшье — артистын ажал. Наталка, Асель, Дэнсэма, Айгуль, Наран-Гуаhаа эхилээд, Харпуухын Ханда хүрэтэр хэды ехэ хүлhэн, хүсэ шадал, оролдолго, онол шадабари гаргагдаа, харуулагдаа гээшэб? Тээд артистын алдар соло гансал хүлhэнэй адхарhанhаа болодоггүй бшуу. Тэрээндэ түрэлхиин бэлиг шадабари, онсо есрсэ маяг, ондоо хүнүүдэй (геройнуудайнгаа) ухаан мэдэрэл, абари зангые ойлгосотой hайнаар харуулжа шадаха шанар шэнжэнүүд хэрэгтэй. Артистын зам шэлэhэн хүндэ эдэ бухы шэжэнүүд нэгэдээ hаа, он жэлнүүдэй ошохо тума оюун бэлигынь мүлигдэжэ, хурсадажа, аршаан булагай арюухан уhандал, орьёлон сорьёлон байхал. Артистка Людмила Дугаровагай ажабайдал, ажал ябуулга, минии hанахада, иимэрхүү шэнги.

— Людмила Лопсоновна, та 70-аад рольнуудые гүйсэдхооб гэнэт. Тээд мүнөөдрэй байдалаар ямар ролёо захатада теолохо байнат!

— Ямар нэгэн ролёо мүнөөнhөө захатамни гэжэ тоолохо болоо hаа, hалаhан хэрэг болохо бэшэ гү? — гээд Людмила Лопсоновна харюусаха зуураа,— захата хүрэтэр үшөөл уды даа,— гээд, hанаата болоно.— Би асуудалыетнай ойлгоноб. Хорёод жилдэ театрта худэлбэшье, наhан ошоо, нарба сайгаа гэхэ уды байнаб. Юумэн гээшэмнай хуу сагтай юм байна. Мүнөө душэ гаража ябахадаа, залуугайхиhаа тад ондоо рольнуудые гүйсэдхэхэ хүсэл түрэнэ. Залуудаа Асель, Айгуль мэтэ драматическа аад, уянгата рольнуудые зохидшоодог hэм. Мүнөө тиимэ бэшэ. Мүнөө үнэн сэхэ, сэбэр hайхан сэдьхэлтэй, эрэлхэг зоригтой, шиидэнги зантай, баатарлиг абаритай, хүсэтэй эхэнэрэй образ тухай сэдьхэдэг болонхойб. Энэмнай ехэ тоосооной хэлсээн гээшэ.

— Тээд иимэ образ олдоногүй аал!

— Юун гэхэ юм даа. Классика соо байгаа юм бээ. Нютагайнмай драматургнууд hайн, эдеэн болсхоор юумэ асарhай гэжэ hанагдана. Табяа болодог зүжэгүүднай, сэхыень хэлхэдэ, hула байна. Артистыншье, харагшыншье сэдьхэлэй миндаhа ехээр худэлгэхэ, хүлгүүлхэ шадалаар ахирхан лэ даа. hалар Ринчин Бадмаевай нэгэ пьесэ дээрэ худэлхэмней. Уншалгань болоо hэн. Тэндэ нэгэ барагхан роль бии хэбэртэй. Даб дээрэ дуугайхан байhуу даа...

— Режиссеруудайнгаа хэктэйнь худэлхэ дуратайбта!

— Эхин алхамуудаа хэжэ байхадамни, Содном Дашиевич Будажапов намда аргагүй ехээр туhалhан байна. Аселиие наадагад байхадамни: «Люда, эхэнэрэй сэдьхэлэй уран үгэлзахлуудые наринаар гаргажа шадаха байнаш»,—гэжэ хэлээ hэн. Тэдэ үгэнүүдынь намда ехэл үнэтэй агша.

Цыден Цыренжапов актерой ажабайдалые тон hайнаар ойлгодог, мэдэдэг режиссер. Актерто тэрэ ехэ эрилтэ табибашье, тэды шэнээнээр этигэдэг, найдадаг хүн. Тэрэнь режиссертошье hайн, артистын «задархадашье» нүлөөлдэг гэхэ байнаб.

— Театрайнгаа ветеранууд тухай юу хэлэхэ байнат!

— Нэгэдэхээр, гайхалтай бэрхэ, одоол түрэхэ, гарахаhаа артист байhан аха заха нүхэдөө, юу хэлэхэб, уяран, урмашаншье hанадагбди. Чойжинима Геников, Юлия Шангина, Нүндэб Рабсалова, Дагба Дондукова, Мария Степанова, Владимир Халматов, бусад ямар бэлигтэн, ямар хана, түшэг тулгууриимнай байгаа hэм! Тэдэнэйнгээ мүнөө бидэнэй дунда үгышье hаань, хамта худэлhэн урмандаа хэрэгыень үргэлжэлүүлжэ ябанабди гэжэ hанахада, зохид байдаг. hая Иван Елизарович Мироновнай театртаа бусажа ерээл. Ленин багшамнай. hанана гүт, наададагыень? hонин байгаа даа!

— 1969 ондо Ленинградта hуража дүүргэгшэд ойлгодоо нигэhэгэр ветеранууд болохотнай гүб даа. Залуу hүрэгтнай бүриад хэлэндээ hайн гү!

—Гол түлэб барег. Тиихэдээ Сэрэмжэ Уладаевагай хэлэн шэнгеэр урдажа гаража байха юумэн үгы юм ааб даа. Одоол энэ нүхэрьемнай хүсэжэ, бүриад хүгшэнэй роль гаргаха хүн хомор болоод байна.

Ажаглалта. Эдэ мүрнүүдэй автор энэ хөөрэлдөө танай hонорто дурадхахадаа, театрай баян намтартай коллективэй хөёр үеые залгажа ябаhан түлеелэгшэдэй нэгэнэй нэрэhээ мүнөө үеынь бодото байдалда зарим тэды сэгнэлтэ үгэхэ hэдэлгэтэй байба. Тээд болоо гү, али үгы гү — танай сэгнэхэ хэрэг. Харин минии анха дурлаhан «уляангирханай» хүсэтэй худэр хүhан, нарhан, шэнэhэн шэнгеэр hанагдаха, шэнэ образ мүндэлүүлхэ тухай сэдьхэлэйнь hайхан хүсэлэнгүүд зазбол хүсэлдэhэй гэжэ hананаб.

В. ТОКТОХОЕВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй габьяата артистка Л. Л. Дугарова.

Д. АЛТАЕВАЙ фото.

ҮҮЖҮҮЛЭГШЭД ҮРАЛСАНА

hагаhаань эхилжэ түрэл буряад hургаха тухай hүүлэй хөёр-гурбан шанарайшье, түрэлхидэйшье дунда хэрэлдөөнүүд болоно. Гэртээ үхибүрадаар заатагүй ярилдаха ёhожэ олонхидынь зуб хэлэнэ. Гэхэбагашуд хүүгэдэй саадта ябахадаа, hүргэдэг гээшэ. Тиин буряад хэлээ марнуud үзэгдэдэг гээшэ. Иимэ байлгахын тула хүүгэдэй саадуудта hайнаар мэдэхэ хүмүүжүүлэгшэд hотой гэжэ багшанаршье, гэртэхидэй байна. Тээд энэ талаар ямар буулганууд хэгдэжэ эхилээ гээшэб?

Хориин районой «Шэнэ-Удэ» одакцида эхин hургуулинуудай бусуудай багшанартай уулзаагаа ёhотой. Тиин буряад хэлээ марнуud үзэгдэдэг гээшэ. Иимэ байна. Зүбшэн хэлсэлгhээ бодотэ орохоор болоообди гэжэ уулаабадагшад мэдүүлээ hэн.

Арай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институтын буряад хэлэ мэдэхэ хүмүүжүүлэгшэдэй hураалсал hаяхан боложо Тэрэнэй дүнгүүд тушаа РСФСР-эй министерствын национальна hурдэй эрдэм-шэнжэлгын институтай Буряадай филиалай таhагай хүдэлэ Д. Д. Могоева иигэжэ хөөрөө.

— Семинарска болоод практическа хэшээлнүүдэй үшөөшье олоор үнэргэгдөө hаань, бидэ баяртай байха hэмди. Иимэ хэшээлнүүдэй үедэ ехэ юумэ мэдэжэ абанабди,— гэжэ Зэдын районой Инзагатаhаа ерэhэн Светлана Тогочеева тэмдэглээ.

Иимэ hураалсал энээнhээ урда 1985 ондо үнэргэгдөө hэн. Тэрэ үедэ олон асуудалнууд үшөө шиидхэгдэгүй байгаа. Мүнөө шэнэ программа зохёогдоо, журнал, номууд гаргагдадаг болоо гээшэ. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, багашуулые түрэл хэлэндэнь hургаха хэрэгтэ түрүүшын эрид алхамууд хэгдээ. Иимэ байдалда хүүгэдэй саадуудай хүмүүжүүлэгшэдые жэл бүхэндэ суглуулжа, hураалсал үнэргэжэ байбал, ашаг үрэнь горитой байхэ hэн гэжэ hанагдана. Энэ асуудалда филиалай методистка Ж. Н. Бадмаева иимэ харюу үгөө hэн:

— Зүб хэлэнэт. Жэл бүри иимэ hураалсал үнэргэхэ гээд хараалагданхай юм. Хүүгэдэй саадуудта жэл бүри шэнэ хүмүүжүүлэгшэд худэлхэеэ ерэдэг. Тэдэнэй зариманиинь тусхай мэргэжэлгүй байдег. Тиимэhээ угайдхадаа жэлдээ нэгэ hураалсал үнэргэхэ тон шухала бшуу. Гадна хүршэ хөёр-гурбан районуудай зониие нэгэ газарта суглуулаад, хэдэн семинарнуудые жэлэй туршада эмхидхэдэг гээшэбди.

hураалсалай түгэсхэлдэ шагнагшад дүй дүршэлөөрөө хубаалдаhан, hанамжа дурадхалнуудаа хэлэhэн байна.

Д. ДАМБАЕВ.

МООДЫН ЭРИЛТЭЭР

ТАЛЛИН. «Гансал мүнөөдэр, гансал манай магазин-салондо» — хуушан городой үйлсэнүүдэй нэгэндэ эдэ үдэрнүүдтэ үүдэнүүдээ сэлиhэн фирменнэ шэнэ магазинай эд бараан иимэ соносхолтойгоор худалдагдана. Энэ магазинай шефүүд — Таллинай «Лембиту» гэжэ оёдолой үйлэдбэрийн нэгэдэл болон Венгриин «Окиц Лабор» гэжэ будапештын кооператив.

«Юундэ «Гансал мүнөөдэр» гэhэн соносхол хэгдэнэб гэхэдэ, венгр болон эстон уран зураашад болон мастернуудай зохёон бүтээhэн нэгэ хэдыхэн зүйлнүүд наймаанда гарадаг байха юм. «Гансал манай магазин-салондо» гэhэн соносхолыень юун гэжэ ойлгохоб гэбэл, манай срондо, Венгридэ үйлэдбэрилэгдэhэн бүдүүдээр оёгдоhон зүйлнүүдые гансал энэ магазин-салон худалдадаг байха. Мооодоо дуратай хүн бухэнэй сэдьхэлээ ханахаар, шэлэн абахаар зүйлнүүд эндэ бии гэжэ хамтын салон-магазиниие эмхидхэгшэд тоолоно. Тээд магазинай нээгдэмсээр үнэрhэн түрүүшын часуудта тэдэнэй hанамжануудай зуб байhан элирүүлгэдээ.

Энэ магазинай худалдаа наймаанай зүйлнүүд бэшэ, тэрэ магазиниие шэмэглэн гоёолто Эстониин ниислэлэй хүн зониие, айлшадые гайхуулна. «Окиц Лаборай» дизайнернуудай проектээр хуушан байшан hэльбэн шэнэлэгдэhэн байна. Городой түүхэтэй холбоотой хубида оршодог байшангуудые hэльбэн шэнэлхэдээ, венгр уран зураашад тэрэнэй онсо шэнжые хараадаа абаhан байха юм. Магазинай бухы түхеэрэлгэнүүд Венгридэ бүтээгдэhэн.

Совет болон венгр модельернүүд болон оёдолшодой харилсаа холбоон али алинданьшье аша туhатай сэхэ харилсаанай гуримаар хүгжөөгдэхэ. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр олзо оршоёо адлиханаар хубаан абаха бшуу. Хэн хэнэйньшье гарзада орохогүйнь лабтай. Гэбэшье, хамтын худалдаа наймаанай предприятиин аша туhаар моодын эрилтэдэ харюусама хубсаhанай зүйлнүүдые худалдан абагшад барииштахал ха.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАhАА

ТАСС · АПН

АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛАЙ АСУУДАЛНУУД ЗҮБШЭН ХЭЛСЭГДЭНЭ

ПЕКИН. «Аюулгүй байдалда гол анхаралаа хандуулха, уршаг hүбэгтэ ябадалые зайсуулан сараха» — гэжэ үйлэдбэридэ, транспорт дээрэ аюулгүй байдал хангаха талаар КНР-эй урда табигдаhан гол зорилгонууд болоно гэжэ Бүхэнитадай профсоюзуудай федерацийн харюусалгата худэлмэрилэгшэ Хитадай ба гадаадын журналистнуудтай хөөрэлдөхэдөө хэлэбэ.

Мүнөө Хитадта эдэ асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулагдана. Самоледой аюулда ороно, пассажирска поездын хүмэрижэ, 200 шахуу хүнэй ами hаhа таhалhанай hүүлээр энээндэ плангаяа ехээр анхарна. Оньhон техникын талаар элитэ мэдээжэ мэргэжэлтэдэй бүридэлдэнь ороhон правительственна комисси байгуулагдаа.

Федерацийн түлөөлэгшын хэлэhэнэй ёhоор, хүнүүдые аюул уршагта оруулhан аварнууд орон доторхи ниитын байдалда хангалтагүй нүлөө үзүүлнэ. Нютаг нютагуудай, мүн түбэй элдэб янзын хутэлбэрилэгшэд энэ асуудалые шиидхэлгэдэ хабаадаха ёhотой.

Аюул усал hэргылэгшын ёhо гуримуудые сахихын түлөө гүрэнэй, ниитын эмхинүүдэй зүгhөо хиналтаяа шангадаха гэзэнэ үе сагай эрилтэ болоно. Үйлэдбэри дээрэ аюул усалые hэргылхын түлөө предприятинуудай хутэлбэрилэгшэдэй хубинь харюусалгые дээнэлүүлхэ гээшэ эдэ бухы асуудалнуудые шиидхэлгын тон шухала харгы зам болоно гэжэ харюусалгата худэлмэрилэгшэ тэмдэглээ.

ХОЁР ТАЛЫН ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ЖЕНЕВЭ. Грециин ба Турциин премьер-министрнүүд Андреас Папандреу болон Тургут Озалай хоорондохи хөөрэлдөөнүүд Швейцарийн Давос хотодо болобо. Хоёр ороной хоорондохи харилсаанай хёморөо зүришэлдөөнүүдые, тусхайлбал, Эгейскэ далай дээрэхи демаркационно линиие гуримшуулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Хөөрэлдөөнүүд үгөөр ойлголсолгын оршон байдалда үнэрhэн байгаа гэжэ уулзалгын hүүлээр тараагдаhан хамтын мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Тэдэнэй хоорондо жэлэй туршада нэгэ дахиниhаа үсөөн бэшэ телефоноор сэхэ холбоо тогтоохо тухай хоёр ороной премьер-министрнүүдэй хоорондо уулзалга үнэрэхэ тухай үгөөр ойлгособо. Бии байгаа хёморөо зүришэлдөөнүүдые шиидхэхэ талаар шэглүүлэгдhэн тодорхой дурадхалнуудые бэлдэхэ гээшэ политическэ ба экономическа асуудалнуудаар худэлмэриин хоёр комитет байгуулхые тэдэнэр үгөөр ойлгосоо.

РЕЙГАН РАДИОГООР ХАНДАЛГА ХЭБЭ

ВАШИНГТОН. Контрасуудта олон миллион долларой шэнэ hомололгонуудые хэхэ тухай захиргаанай асуултада конгресстэ дуугаа үгэлгын болзор — февралиин 3 дүтэлжэ байна. Хуулиин гаргагшадые, ниитын hанал бодолые гуримшуулха талаар Сагаан байшан ехэ оролдолго гаргажа байнхай.

Захиргаанайнгаа хараа бодол сагааруулхые hэдэхэдээ, «коммунис үзэл бодол» Америкые эзэлхэдээ болохо гэжэ президент американецуудые айлган hүрдөөхэhөө гадна, «ямаршье үндэhэ баримтагүйгөөр» хүсэрхэлгые дэлгэрүүлэн тараана» гэжэ Никарагуае хүдал хуурмагаар гэмнэhэн байгаа. «Энэ асуудалые хэлсээнэй үндэhөөр гуримшуулан шиидхэхын тула США али бухы хүсэлэл ороолдогнуудые гаргана ха гэжэ баталха ушар баримтанууд үзэгдэнэ.

Захиргаанай толгойлогшын хэлэhэн үгэ соо тиимэ шэнэ юумэн үгы. Бэээ дааhан байдалтай Никарагуада Сагаан байшан нэгэнтэ бэшэ будүүлигээр хандадаг байгаа. «Соносхогдоогүй дайнда» хохидоhон 3 миллион хүн зонтой энэ багахан ороо «США-гай аюулгүй байдалда хоро хүргэнэ» гэжэ Рейган конгресс дээрэ мэнэ hаяхан үгэ хэлэхэдээ баталха зуураа, Сомосын бандануудта мүнгэ hомолхо, тэдэнниие зэбсэгжүүлхэ шухала гэжэ конгрессые найдуулнабди гэжэ Рейган конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдээ баталаа hэн. Эдэ бандануудые Вашингтондо «эрхэ сүлоогэй түлөө» тэмсэлшэд гэжэ нэрлэдэг байна.

Тиихэдээ энэ Түбэй Америкын ороондо Советскэ Союзай зүгhөө сэрэгэй туhаламжын үзүүлэгдэжэ байhан тухай хаанаhаашьеб абтаhан асари ехэ тоонуud тухай Рейганэй захиргаанай хэлэдэг байhаниинь шэхэндэ хажар болошонхой.

ПРЕЗИДЕНТЫН hУНГАЛТА

ХЕЛЬСИНКИ. Президентын ээлжээтэ hунгалтын хөёрдохи, түгэсхэхы үдэр Финляндида дүүрэбэ. Байгша ондо нимэ hунгалта түрүүшынхеэ шэнэ ёhоор үнэргэгдэжэ байна: hунгагшад хөёр бюллетенеер — президентдэ кандидадуудай түлөө, hунгалта үнэргэгшэдэй коллегидэ кандидадуудай түлөө дуугаа үгэнэ.

Финляндиин телеграфна бюрогой мэдээсэhэнэй ёhоор, түрүүшын үдэр 2,4 миллион хүн гэхэ гү, али hунгагшадай 63,1 процентынь дуугаа үгэhэн байгаа.

Табан хүнэй — мүнөөнэй президент М. Койвистын, премьер-министр Х. Холкериин, Түбэй партийн түрүүлэгшэ П. Вяюрюненэй, Кесхан үгэ хэлэхэдээ баталха зуураа, Сомосын бандануудта мүнгэ hомолхо, тэдэнниие зэбсэгжүүлхэ шухала гэжэ конгрессые найдуулнабди гэжэ Рейган конгресс дээрэ үгэ хэлэхэдээ баталаа hэн. Эдэ бандануудые Вашингтондо «эрхэ сүлоогэй түлөө» тэмсэлшэд гэжэ нэрлэдэг байна.

Тиихэдээ энэ Түбэй Америкын ороондо Советскэ Союзай зүгhөө сэрэгэй туhаламжын үзүүлэгдэжэ байhан тухай хаанаhаашьеб абтаhан асари ехэ тоонуud тухай Рейганэй захиргаанай хэлэдэг байhаниинь шэхэндэ хажар болошонхой.

ХАРИЛСАА ХОЛБООГОО ХҮГЖӨӨХЭ

БОННИ. Советскэ Союзтай эконом ическа холбоо барисаагаа үргэдхэлгэ зүүн болон баруун ороондуудай хоорондохи харилсаае тогтоожоруулгада шухала хубита болохо байна гэжэ Баруун Германийн Баден-Вюртенберг гэжэ газарай премьер-министр Л. Шпэт «Вельт» газетэдэ толилуулhан интервью соогоо мэдүүлбэ. ФРГ-гэй болон Советскэ Союзай хоорондохи харилсаанай жэгдэ, тогтууритай hайн байхын тула гансал ракетэнүудые тоолохо бэшэ, харин экономическа политикада мүн соёлой талаар бии байhан арга боломжонуудые хэрэглэхэ шухала гэжэ Баруун Германийн политическэ ажал ябуулагша тэмдэглээ.

КПССэй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой бэлүүлдэг шэнэ хараа шугамай ашаар Москва уласхоорондын пягта хамжаа бэлүүлхээр, тэрэ тоодо экономикын талаар холбоо барисаа тогтоохоор бэлэн байна гэжэ Л. Шпэт тэмдэглээ. Түүлэй жэлнүүдтэ бидэ СССР-тэй Варшавска Договорой бусад үүрэнүүдтэй экономическа харилсаагаа саг үргэлжэ үргэдхэхын түлөө эршэмтэйгээр худэлжэ байна гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлээ. Хоёр тала энээндэ ехэ анхарал хандуулна.

ЭЭЛЖЭЭТЭ ЭРЭЭЛЖЭЭ

ОЦИАЛИС ОНУУДААР

«Үгерски-Брод» гэдэг эмхидхэгдэhэн Чехословакийн мүнөө-графика» гэжэ нэрлэгдэгдэй хорёод жилэй турхословакийн бэрхэ уран зураачадай бүтээhэн 100-гаад гэжэ харуулагдана. Арадай уран зураачадай Боуда, Карл Свобода, Альбин Бруновский, Гложник гэгшэдэй зуболон тоото орогшодой татана.

* * *

ловакийн хэлхээ холфедеральна министрбүтээн гаргагдаhан почканууд «Олимпийн наанай болон спортын түхэл гэжэ нэрлэгдэг. Авграфикууд Ян Лидрал Вацлав Файт гэгшэд юм.

ХАРЕСТ. Румыниин газар дайдада долоон хоногhоо үлүүхэн саг соо ехэ дулаан байна. Эгээн дулаан үдэр январийн 6-да болобо — термометрнүүд 19 градус дулаа харуулба. 1939 ондо 20,6 градус дулаан болоhон байна.

Гэбэшье синоптигуудай тодорхойлhоор, эдэ үдэрнүүдтэ ехэ хүйтэн (20 градус хүрэтэр) болохоор багсаалагдана.

ВАРШАВА. Вроцлавай «Осолинеум» хэблэл Польшын түүхэтэ эгээн түрүүн« Азербайджанай түүхэ» хэблэн гаргаба.

Авторнуудынь — Лодзиин университедhээ Богдан болон Кшиштоф Барановскинууд нёдондо энэ хэблэлээр гараhан «Грузиин түүхэ» гэhэн номоороо Советскэ Союзда мэдээжэ болонхой.

Энэ нютагай урда сагай түүхэ болон соёл болбосорол тухай, Совет засагай тогтолго тухай, Агуу Октябрийн социалис революциhаа эхилээд манай үдэрнүүд хүрэтэр Азербайджанай ССР-эй экономикынь болон политикынь хүгжэлтэ тухай шэнэ хүдэлмэри хөөрэнэ.

Азербайджаниие шудалан шэнжэлхэ хэрэгтэнь Б. болон К. Барановскинуудта республикаар оло дахин аяншалга туhалба. Тэдэнэй үедэ эрдэмтэд Польшо Азербайджан хөёрой хоорондохи политическэ, хүдалдаа наймаанай болон соёл болбосоролой hонирхолтой харилсаануудые элирүүлбэ.

300 шахуу хуудаhатай ном гоёор шэмэглэгдэнхэй.

БЕЛГРАД. Совет режиссер Тенгиз Абуладзиин «Покаяние» гэhэн фильмые югослав харагшад хаража эхилээ. Эндэ уласхоорондын заншалта «Фест» гэhэн кинофестиваль нээгдэ юм. Мүнсонэй кинематографой бүтээлнүүдэй энэ харалгада Советскэ Союз «Пловец», «Робинзонада, или мой английский дядюшка», «Взломщик» гэhэн фильмүүдые баhал харуулха юм.

Белградтахи фестивальда бухыдоо гадаадын ороонуудай уран hайханай дүшөөд фильмүүд харуулагдаха байна. Хитадай Арадай Республикын фильмүүд тусхайта бэшэ программаар эндэ түрүүшынхиеэ харуулагдаха.

(ТАСС).

Эрэ хүкэй зосоо
Эмээлтэ хазаарта — гэгшэ
ааб даа.
Эхэнэршье хүнэй зосоо
Элдэбхэн юумэн багтадаг
даа.
Жаргалтай, мэндэ ябаашье
һаа,
Зоболон, гашуудалшье
тохёолдодог лэ.
Зүгөөр юумэндэ
диилдэнгүй
Зүрхэндөө багтаагаад
ябагдадаг лэ.
Эмнигые һургаагүйшье
бол,
Эрдэмтэ хүүгэдые
һургаалта.
Эрхим багша
гэлсүүлээшэтнай
Эгээл үндэр сэгнэлтэ лэ! —
гээд,

Долгор Базаровнагайнгаа 75-тай болоходонь, „һурагшад, ашанар, түрэлхидэй нэгэн иимэ мүрнүүдые бэшэһэн байдаг.

Үнэхээрээшье зарим хүнэй ажабайдалда ялхитай харгы үлүү ехээр тудалдадаг ааб даа. Нүгөө зариманай байдалда бүхы юумэниинь тэнсүүритэйхэн байдаг. Долгор Базаровнагай ажабайдалай ута замда алинииньшье дайралдаһан бээз даа.

Табтаанай нютагай хүлгөөтэ үе сагта Долгор Базаровна түрэһэн гэе. Урда хориинхидай байрлаһан хизаарта Табтаанай гээшэмнай баян түүхэтэй нютагуудай нэгэн мүн. Энэ хизаарай хүдөө нютагууд соо эгээн түрүүн, бүри 1909 ондо, Урда Табтаанайда 1 класстай һургуули байгуулагдаһан намтартай. Хорёод оной хоёрдохи хахадай үеэр «Сахнай» коммуна мүн лэ эндэ тогтоһон юм.

Өөрынгөө намтар тухайдаа Долгор Базаровна һонинсор хөөрэдэг. Долоотойдомни һургуулида оруулаа һэн. Ганса басаган һурадаг байгааб. Аба хүгшэн эжымнай ном үзүүлхэл гэжэ оролдодог һэн. Ородойдо ороод, сай эрижэ уужа шадаха болохо хэрэгтэй гэдэг һэн абамнай. Багаар эжыһээ үлэһэнби, Тубчин Ханда хүгшэн эжымнай маанадые үндылгэлсэһэн юм. Олон хүүгэдые хүмүүжүүлһэн (манай аба наймадахи үринь байгаа), бэрхэ, һайхан сэдьхэлтэй, хүгшэн эжы хадаал хүгшэн эжы даа, хамаг юумэ заажа үгэдэг һэн.

Хүүгэдээ номдо, эрдэмдэ һургаха гэһэн бүгэдын хүсэл агын буряадуудта тэрэ үедэ байһан гэжэ һүүлдэ ойлгогдоо һэн. Гол голой буряадууд хамтаараа хэлсэжэ, хүүгэдээ һургаха мүнгэ суглуулдаг байһан. Агын дүүмэдэ, Шэтэ Санкт-Петербург, Омск хотонуудта ошожо, буряад хүбүүд һурадаг байһан лэ. Минии һургуулида ороходо, Даши-Дондок ахайм Табтаанайдаа эхин һургуули дүүргээд, саашадаа һурахяя ошоһон байгаа. Петр Бадмаеватанай угай хадаа һургуули хэхэл байха даа гэхысэ зариман хэлсэдэг байһан ха. Түбэд эмшэн, хүгшэн абымнай дүү Петр Александрович Бадмаев буряад хүбүүдые эрдэмдэ һургахаяа Петербург ерүүлдэг байһан гэнэ. «Ород эрдэмтэй болоходоо, хаанашье газардахагүйт», — гээд ахынгаа хүбүүдые — абын аханерые бэшэ буряад хүбүүдтэй суг дуудажа абааашуулһан гэдэг. Нэгэ абгамнай үбшэлөөд үгы, нүгөөдэнь граждан дайнай үедэ наһа барааһан ха. Үлэһэн нэгэ абгамнай зүүн зүгэй эмнэлгэ хэжэ, 1938 он болотор Ленинградта һуураһаа тушаагдаа һэн.

Фото-зурагууд болон элдэбын грамота, шагналнуудые харанабди.

— Ямаршье орден, хайрануудһаа үлүүгээр энээниие сэгнэдэгби,— гэжэ аяар 1933 оной июлиин 9-дэ абаһан грамотаяа үнинэй багша харуулна. «Буряад-Монголой республикын байгуулагдаһаар 10 жэлэй ойтой дашарамдуулан республикын Тубэй Гүйсэдхэхэ комитедэй, Арадай Комиссарнуудай Соведэй грамотаар нүхэр Базаржапова Долгор Базаровна шагнагдаба»,— гээд хуушан монголоор бэшээтэй. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай техникум 1930 ондо дүүргээд, залуу багшын ябуулһан ажалые үнэхөөрөө иимэ үндэрөөр сэгнэһэн бодото тэмдэг болоно. «Республикын олониитэ ажалшадые гэгээрүүлхэ хэрэгтэ үнэн сэхээр оролдоһонойнь түлөө» гээд эндэнь хэлэгдэнэ. Тэрэ үедэ иимэ шагнал гээшэмнай мүнөө сагайхида бэшэ, нилээд ехэ удха шанартай үйлэ хэрэг байһан гээшэ.

Ябаһан лэ газартаа: Зэдыншье райондо, Агыншье округто, Ивалгыншье райондо һайн ажалайнгаа түлөө Долгор Базаровнагай шагнал хайрада отол хүртэжэ ябаһанайнь тэмдэгүүд олон, тэдэниие бултыень тоолохын аргагүй. Эдээнэйнь хоёрыень лэ дурдая. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар 1949 ондо «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан байна. Һүүлдэнь Буряадай АССР-эй һургуулиин габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн грамота харанабди.

Методико һайнтай, эрдэм ехэтэй, үнэхөөрөө, эрхим бэрхэ багша болохо зорилго табяад, тэрэнээ хойно хойноһоонь дүүргэхын тулада хамаг хүсөөрөө оролдоһон гэжэ Долгор Базаровнагай бүхы намтар гэршэлнэ. Техникум дүүргэһэнэйнгээ удаа буряад һургуулида бэрхэ багшанарай хүтэлбэри доро худэлжэ, яһалашье дүршэл абаһан байна. «Комсомол арюухан соломнай холые зориһон юумэл даа» гэлдээд, ехэл эдэбхитэй, охитойгоор ниитын ажал эмхидхэлсэдэг байгаа һэмди»,— гээд залуу наһаяа дурдаха юм.

Урагшаа һанаатай, эдэбхитэй, ургажа ябаһан залуу багшые ССР Союзай Гэгээрэлэй һудэлмэрилэгшэдэй профсоюзай VIII съездэ делегат болгожо һунгаһан байна. Тиигэжэ тэрэ съезд дээрэ 1932 ондо түс профсоюзай Центральна Комитедэй Пленумэй гэшүүнээр һунгагдаад, 8 жэлдэ энэ ниитын тушаал дүүргэжэ ябаа.

Хэдэн жэлдэ багшалжа, дүршэлтэй болоод, Долгор Базаровна дээдэ эрдэмтэй болохо гэжэ хүсэһэн байгаа. Тиигэжэ Герценэй нэрэмжэтэ Ленинградай багшанарай институдта орожо, һанаһанаа, зориһоноо хүсэлдүүлээ бэлэй. Тэндэ һураһан жэлнүүд тухайдаа ехэ дулаанаар дурдадаг. Тэрэньшье зуб ааб даа. Хүн бүхэнэй ажабайдалда студент ябаһан жэлнүүдһээ хүхюун һониноор, дулаанаар зүрхэндэ һанагдаха үе саг хомор бээз.

«Гэдэһэн үлдэхэ, хубсаһаншье тэрэ тухай һаабза, тиигээшье һаа, хүхюутэйнүүд лэ ябагдагша һэн. Нэгэ иимэ ушар тухай мартагшагүйб. Хармандаа хач гэхэ эздүй болобобди. Ленинградай горно институдта һуража байһан нүхэр басаган Цыден Дондобэтэ хоюулаа университедтэ худэлжэ байһан Агын профессорнүүдтэ (бултадаа гэмгүй гэжэ тодорһон): Базар Барадиин, Цыбен Жамсарано, доктор Лыксэк Жабэ (булта нэгэ байрада байдаг һэн) — эдэ гурбанда зүрхэлжэ-зүрхэлжэ ошобобди. Ороод, уг-маг гэжэ, эшэжэ-гайхажа байхадамнай, маанадые һуулгажа, садатарнай эдеэлүүлээд, 5—5 түхэриг үгөөд табяа һэн. Иимэ ехэ мүнгэтэй болоходоо ямараар баяолаа һэмбибди. Энэмнай 1937 он һэн. Бэрхэшээлтэй, хатуу саг байгаа. Уданшьегүй нютарһаам гашуудалтай мэдээн дуулдаба. Абамни, Даши-Дондок ахаймни түрмэдэ хаагдаа гэжэ дуулабаб. Комсомолой гэшүүн хүн хадаа институдайнгаа организациин секретарьта энээн тухайдаа ошожо мэдүүлээб, нюужа болохогүй, саг тиимэ байгаа.

1940 ондо институдаа дүүргэжэ, Долгор Базаровна Буряад ороноо бусаба. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо Зэдын аймагай Петропавловкын дунда һургуулида, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай шэрүүн хатуу жэлнүүдтэ Табтаанай нютагайнгаа дунда һургуулида багшаар, директорээр худэлөө. Дайнай дүүрэмсээр Долгор Базаровна Лодон багшатай (Лодон Линховоевич Линховоин Ага нютагтаа иигэжэ алдаршаһан) хубияа нэгэдүүлжэ, багшанарай булэ бүрилдэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Линховоинтон Оронго, Бургалтай нютагуудаар аша басагадаа абалсажа ябаад, багшалаа.

Бүлын фото-зурагуудые, Лхасаран Лодоновичой хаахаагуур ябажа, дуу дуулаһан тухай афишануудые харанабди. СССР-эй арадай артист дуулахань... Гэрэй эзэн Долгор Базаровна хүндөөр һанаа алдана. Теэд яахаб... Иигэһээр байтар Дарима гү, али Янжима хоёрой нэгэнэй ороод ерэхэдэнь, гэр соо дүүрэн боложо, сэдьхэл сэхэлдихэ. Ажабайдалай эрьеэ иимэл гээшэ бээз даа.

Долгор Базаровнатай үнинэй танил хүм. Дулаан альган, урин налгай зан абаритай, нүхэсэхэдэ, түншэтэй, тулгатай, заабаришье хэлэхэдээ ухаа абамаар юумэ зааха — иимэ эгэшэ нүхэрэй бүлэдэ олон жэлдэ орожо, гаража, түшэглэжэшье ябагдаһан байха.

Зузаан шарайтай, хара үһеэ монсогойлһон, түншэтэй алхасатай наһатайшаг эхэнэр манай городой үйлсөөр ябажал байдаг, екэнхидээ оперо, баледэй театр соо оперо шагнажа гү, али балет хаража һуухыеньшье хаража болохот. Нэя наһаяа хүрэжэ ябаһан хүн гэжэ хараһаар этигэхэньшье бэрхэтэй байха.

Д. ЖУГДУРОВА,
журналист.

Һонин намтартай хүн

ЭГЭШЭ НҮХЭР

Харагш

ХҮХЫН У ДЭЭГҮҮР НИИДЭ

Чехословак гарбалтай американ режиссёр Милош Формэной буулгаһан «Хүхын уурхай дээгүүр хэншьеб ниидээд гараба» гэһэн фильм тухай хэлэхэдээ, гаршагыень иигэжэ оршуулхада, англи хэлэн дээрэхи гаршагайнь удхада дүтэрхы болоно гэжэ тоолоноб. Манай прокадта тэрэ «Полёт над гнездом кукушки» гэжэ нэрлэгдэнхэй.

Харин «Хүхын уурхай дээгүүр хэншьеб ниидээд гараба» гэхэдэмнай, хитад гү, юрэнхыдөө, зүүн зүгэй, поэзиин һэбшээн дуулдаадхинал. Фильмын эхиндэ манай Байгалдал гү, али хадын дунда мэлмэрэн нэлбыдэг Иссык-Куль мэтын нуур, тэрэниие тойроһон хүхэ хадануд, сэнхир тэнгэри экран дээрэ харагдана.

Сэнгэлиг һайхан иимэ газарта ямаршье муу юумэ болохогүй гэжэ сэдьхэнэш. Гэбэшье...

Нооһоор нэхэһэн хара малгайгаа нидхэ хүрэтэрөө дараһан манай герой сэлгеэн энэ нютагта оршодог психиатрическа больницада асаруулагдана. Гарнуудынь түмэр сахаригуудаар бүхөөр суургадагданхай. Больницын хорёо соо ороһон хойноо гарнуудайнгаа һула болоодхиходо, дэбхэржэ, һүхиржэ байжа самнана, асарһан хүсөөр үрсэгэнүүлжэ, таалана, тэбэринэ. Ёнотойл эрьюу хүн. Нүгөөдэ үбэштэйшүүлынь доро дороо зоболондоо абтанхай, шэнэ ерээшые хэрэглэнэшьегүй хэбэртэй.

Докторой урда һуугаад:

—Р. П. Мак-Мэрфи, Рэндольф Патрик Мак-Мэрфи,— гэжэ байгаад худхан хулин нэрэ, фамилия дуулгана.

Иимэ газарта ерэһэндээ тэрэ бүри баяртай шэнги. Гарнуудайнгаа һула болоходо, яажа аашалһыень дээрэ бэшээ һэмди. Иигэжэ баярлаашьегүйдэнь аргагүй. Юундэ гэхэдэ, тэрэ түрмэһөө иишэ ерэбэ ха юм. Мак-Мэрфи гэгшэ урдань зэбсэг хэрэглэжэ, 4—5 дахин хүнүүдые тоноһон, ондоошье гэмтэ ябадал гаргаһач намтартай.

Тэрэ зорёоншье эрьюутэһэн хэбэртэй болоод, түрмэһөө холодохо аргаа бэдэрээ юм гү, юрэдөөл, ойлгохонь хэсүү. Ябаһан лэ газартаа тэрэ һүйд татажа байха.

Муул хадаа тэрэ тонуулшан боложо ябаа бэшэ юм. Энэ дэлхэйдэ түрөөл, эдлэхээр хүртэһэн хуби заяаниинь, ажабайдалайнь эрхэ нүхэсэл тэрээниие иимэ зан абаритай болгоо бшуу. Энээндлээ тэрэ заахашье голхордоггүй. Сэбэр сэхэ ондоо зам бэдэрэшьегүй, агшан зуурашье саг алдангүй, наһандань хүртэһэн хубияа түгэс эдлэнэ. Энээндэ тэрэ дүүрэн жаргалтай. Юундэб гэхэдэ, тэрэ ондоо һанал хүсэл досоогоо хадагалжа ябанагүй ха юм.

Энээгээр лэ Мак-Мэрфи юрын, «элүүр» зан абаритай бусадһаа илгаатай бшуу. Л. Толстойн нэгэ зохёол соо иимэ бодол дайралдадаг. Бороогой орожо байхада, наһаяа хүсэһэн бүдүүн зоной гуталаа тайлаад, шалбааг уһан соогуур гүйшэхэ дурань хэды хүрөөшье һаа, тэдэнэр тиигэдэггүй. Хүн юун гэхэб? Аягүй ха юм. Тиигэжэ бидэ, наһаяа хүсэһэн зон, өөһэдөө өөһэдтөө гурим заншал зохёогоод, тэрээгээрээ сэдьхэлээ бүхөөр шүргэлхэдөө, өөһэдыгөө «элүүр» гэжэ тоолодог гээшэбди. Харин иимэ гурим эбдэдэг хүнүүдые «Аятай байгыш! Үхибүүн болоо гүш? Хиирээ гүш?» гэхэшэлэн шоглодог, һэргылдэгбди.

Иимэ үзэл бодолтой бидэнэртэ олон юумэн хэрэгтэй: олзо ехэтэй ажал, алдар суу, магтаал хайра, үхибүүд, булэ гэхэ мэтэ. Оршолонгой хойноһоо намна намнаһаар нэгэ мэдэхэдээ, үтэлхэ, үйрэхэ наһандаа хүрэнхэй, юундэшье ажаһуйһанаа хүсэд мэдэхэ һэшхэлгүй һалирхаш.

Мак-Мэрфидэ эдэ бүгэдэ огто хэрэггүй гү, алишье һаа, тэрэ түрэлхиин энээнһээ хаһуулагдаха хуби заяатай байгаа ха юм. Хүхы шубуун иимэрхүү байдаг бэшэ аал? Иигэжэ гаршагайнь таамаг удхада дахин бусаба гээшэ хабди.

Тэрэ докторой урда ямаршьегүй элүүр хүн һууна. Харин нүгөөдэнь ли шэнэ «үбшэнтэнөө» ойлгожо ядажа, маргана. Зүгөөр эдэ хоёрой хэниинь элүүр, хэниинь үбшэнтэйб гэжэ тодорхойлхонь бэрхэ.

Хуби заяагаараа, зан абаряараа Мак-Мэрфи Достоевскийн «Идиот» гэжэ романай гол герой — князь Мышкиндэ адли, энэрхы һайхан сэдьхэлтэй хүн. Ондоо зоной туулөө ороолдожол ябадаг.

Больницада оромсоороо тэрэ тэндэ аргалуулагдадаг сэдьхэлэй үбшэнтэнтэй дүтэ харилсажа захална. Үбшэнтэн гэжэ тоолоношьегүй, хүсэд, элүүр зонтой харилсаһандал адляар, тэдээндэ хандача. Иимэ хандалга үзөөгүй нүгөөдүүлынь түрүүшээр маргажа, хожомынь бага багаар уяржа захална.

Эдэ хүнүүд үбшэнэйнгөө эрхээр ондоо зонтой харилсажа шадахаяа болишоно ха юм. Тэдэнэр энэ дэлхэйн хашалан зоболонгуудые тэсэжэ ядахадаа, өөрынгөө сэдьхэл соо зохёогдоһон «юртэмсэ» руу зугадажа, бэеэ абарка. Ондоо арга тэдээндэ үгы.

Мак-Мэрфи энэ зоболонгыень мэргэжэлтэ врачнуудһаа холо үлүүгээр ойлгожо, доторойнь «юртэмсэһөө» тэдэниие мулталжа гаргахые ороолдоно. Хаарта наадажа һургана, суглаа баскетбол намнана. Нэгэтэ шэнэ нүхэдэйнгөө автобусто һуугаад, үдэрһоо үдэр-

БОЛГООМЖОТОЙ БАЙГТЫ

Манай түрэл парти, гүрэн түрэмнай совет хүн зоной, илангаяа үхибүүдэй һайн һайхан ба элүүр энхэ ябахынь тула айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулдаг юм. «Үхибүүдэй гэнэ усалда орохо ябадалые үсөөн болгохо хэмжээнүүд тухай» РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй 1987 оной октябриин 16-да абаһан тогтоол эндэ онсо һуури эзэлхэ байна.

Энэ тогтоолтой зохилдуулан, нёдондо жэлэй декабриин һүүл багта уһан дээрэ хүн зониие гэнэ усалһаа хамгаалха Бүхэроссин бүлгэмэй II пленум боложо үнгэрөө. Пленум дээрэ түрүүшынхиеэ ОСВОД-ой зүгһөө үхибүүдэй дунда ябуулха хүдэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Энэ асуудал эндэ дэмы табигдаагүй. Мүнөөдэрэй байдалаар, РСФСР дотор уһан дээрэ гэнэ усал үшөөл олоор болодог байһаар.

Арбадахи табан жэлдэ Россин Федерацида 2426 үхибүүдэй уһан дээрэ гэнэ усалда ороо һаань, өрбан нэгэдэхи табан жэлдэ 2671 тиимэ ушар болоо. 1986 ондо, 1987 оной 9 һарын туршада аяар 5009 үхибүүд уһанда ороохо үхөө. Иимэ аюул тодхорто ороһон үхибүүд уһа мүрэн болон сөөрэмүүд дээрэ харуулһагүй байгаа бшуу.

Манай республикадашье энэ талаар байдалынь хангалтагүй гэжэ тус пленум дээрэ тэмдэглэгдээ. 1986 ондо уһанда шэнгэһэн 134 хүнһөө 43-ниинь үхибүүд болоно. Тэдэнэй 22-нь ехэшүүлэй зүгһөө харуулһагүй байгаа.

1987 ондо эдэ ушаралта ябадалнуудай тоо (90 хүн) горитой доошолоо гэжэ тэмдэглэлтэй. Теэд энээгээр һанаагаа амарха ёһогүйбди. Тиимэһээ радио, газетэ болон телевиденеэр хүн зондо энээн тухай ходо һануулжа байха хэрэгтэй. Иигэжэ бултанай аша туһаар үхибүүдэй ами наһыень гэнэ усалһаа абарха гээшэ хүн бүхэнэй нангин уялга мүн. Энэ ажалдаа бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй ехэ туһаламжа үзүүлхэ байһандань найданабди. Теэд энэ талаар мүнөө үедэ ямаршье ажал ябуулагданагүй.

Колхоз, совхозуудта иимэ эмхинүүд мүнөөшье болотор байгуулагдаагүй байһаар. Харин хүдөө нютагуудта уһан дээрэ гэнтыг аюул тодхор үшөөл олоор дайралдадаг.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дээрэ дурсагдаһан шиидхэбэриие бэелүүлхэ талаар манай республика дотор эмхидхэлэй болон һэргылэмжын ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдаха ёһотой. Энэ шухала асуудалые бэелүүлхэ хэрэгтэ партийна, комсомолой болон профсоюзай комитедүүдтэ түшэглэн, тус бүлгэмэй эхин эмхинүүд харюусалгаяа дээшэлүүлхэ, тодорхой ажал ябуулха уялгатай. Уһан дээрэ гэчтын аюул усалһаа һэргылхэ хэрэг хадаа бултанаймнай нангин уялга болоно.

К. БАРДАМОВ.
ОСВОД-ой республиканска соведэй түрүүлэгшэ.

АРБАН ТАБАДАХИ ЗАНШАЛТА...

Спорт

Сэрэгшэ-панфиловец, Советскэ Союзай Герой Дуйшенкул Шопоковой дурасхаалда зорюулагдаһан боксоор бүхэюзна арбан табадахи заншалта мүрысөөн Фрунзе хотодо болобо.

Дунда Азиин союзна республикануудай, Казахстанай болон Россин Федерациин 40 гаран хото городуудай 320 арһан бээлэйн шадабаритад энэ ехэ мүрысөөндэ хабаадаһан байгаа.

Найман бөксер манай республикын спортын нэрэ хүндые хамгаалба. Эдээн сооһоо Буряадай багшанарай институдай физическэ хүмүүжүүлгын факультедэй студент, спортын мастерта кандидат Геннадий Балабанов онсо шалгарһан байха юм. Тэрэ хэдэн уулзалгада илалта түйлажа, түгэсхэлэй нааданда Киргизэй ССР-эй спортын мастер Алик Эргешевтэй тулалдахадаа шүүгээд, бүхэсоюзна мүрысөөнэй чемпион болобо.

Зүүн Сибириин технологическа институдай студент, спортын мастерта кандидат Василий Дубровин спортын мастер Сергей Клевакинда (Новосибирск) очкогоор диилдэжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаба. Тиигэжэ нютагаймнай хоёр хүбүүд СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэһэн байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ШЭЛЭН АБАЛГЫН НААДАНУУД

Залуушуулай дунда дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн жэл бүри декабрь һарын эхиндэ болодог юм. 19 хүрэтэр наһанай барилдаашадай хабаададаг энэ мүрысөөн ороной гол командада оруулагдаха халаанай ямараар бэлдэгдэжэ байлгын харалга болодог юм. Манай бэлигтэй бэрхэ барилдаешад Борис Будаев, Николай Иванов гэгшэд имагтал иимэ мүрысөөнүүдтэ шалгаржа, саашадаа залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпионууд болоһон намтартай.

Сэрэгэй алба хэжэ байһан Андрей Пестерев, В. Миланханов, «Динамын» гэшүүд Андрей Матюнов, Доржо Халтанов гэгшэд ороной чемпион болоһон, шанда хүртэһэн юм. С. Замбалов, В. Балдуев, А. Бардаханов шангай һууринуудта гараха аргатай байгаа.

Залуушуулай дунда үнгэргэгдэдэг мүрысөөн хадаа барилдаанай ёһотойл һүргуули, эрэлхэг зоригой һүргуули болодог, эндэ хатуу шанга абари зан хүмүүжүүлэгдэдэг.

Бэйгша ондо ороной түрүү һуури эзэлхын түлөө иимэ мүрысөөн Кишинев хотодо үнгэргэгдхэ юм. Шэлэн абалгын элдэб мүрысөөнүүд үнгэргэгдэнэ Гэбэшье манай барилдаашадай туйлаһан амжалтанууд тиимэшье ехэ бэшэ. Динамынхид Россин соведэй мүрысөөндэ хабаадаа. Спортын мастерта кандидат Максим Молонов 52 килограммай шэгнүүртэ гурбадахи һуури эзэлбэ. Тэрэнэй нүхэр Бальжир Жамбалов 68 килограммай шэгнүүртэ дүрбэдэхи һуурида гараа.

Һуралсал-һорилгын мүрысөөн Брянск хотодо болобо. Тиихэдээ хүбүүднай доогуур шэгнүүртэ орожо, барилдаһан байна.

Буряадай багшанарай институдай физико-математикын факультедэй 1-дэхи курсын студент Максим Молонов Украинын Хмельницкий хотодо мүрысхэлдөө, ехэ хүсэл эрмэлэлтэй байһанаа харуулба. Тиигэжэ тэрэ гурбадахи һуури эзэлээ. Жээрэб таталгада нүхэрынь урагшагүйдөө гэхэ гү, али бар хүсэтэй, бэлигтэй бэрхэ барилдаашадтай хүрэһөөр лэ уулзажа, мүрысөөнһөө гаргагдашоо. Спортын мастер Владимир Вострецов мүрысөөнэй эрхим бэрхэ арбитр гэжэ тоологдобо.

Тиигэжэ М. Молонов жэлэй гол мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ. Тэрэнэй тренер Жаргал Базаровай хэлэһэнэй ёһоор, залуу хүбүүн мүнөөнһөө тусхай программаар һорилго бэлэдхэл хэжэ байна.

СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Одессэдэ дүүрэбэ. Улаан-Удын гарнизоной сэрэгшэд командаараа долоодохи һуури эзэлээ. Хубиин тоосоогоор спортын мастерта кандидат Даба Цыретаров 52 килограммай шэгнүүртэн сооһоо илалта түйлаба. Александр Бельков, Баяр Батуев гэгшэд дүрбэдэхи, табадахи һууринуудые эзэлээ. Тэдэнэр бултадаа Кишинев хотодо болохо СССР-эй чемпионадта хабаадаха юм.

В. СЫДЕЕВ.

БИДЭ ХОЁР НҮХЭСЭЭ...

ТАСС-ай фотохроника.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, зарим нютагуудта багахаанаар саһан орохо, һулаханаар бордоһолхо. Баруун-хойноһоо секундын 9—14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха, зарим үедэ секундын 20 метр хүрэтэр һалхин шангадаха. 17—22, Байгалай урда эрьеэр, урда районуудта 12—17 градус хүйтэн байха.

Улаан-Удэдэ саһан балай орохогүй. Баруун-хойноһоо секундын 9—14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 15—17 градус хүйтэн байха.

ТОБШОХОНООР

КОНЬКИ. Амарай областиин түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн Благовещенск хотодо болобо. Зургаан командын 100 гаран конькишад хабаадаһан байгаа. Буряадай АССР-эй спортсменүүд дүрбэдэхи һуури эзэлээ. Хубиин тоосоогоор багшанарай институдай студентка Анастасия Левашова 500 болон 1500 метрэй зайнуудта хоёрдохи һууринуудые эзэлжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаһан байха юм. Улаан-Удын түмэр замай техникумэй һурагша Андрей Дзюбенко эгээл дүтын зайда гурбадахи шанда хүртэбэ.

ХОККЕЙ. Бүмбэгэтэй хоккейгээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлһөөр. Эзлжээтэ нааданда «Лесник» «Восходые» —8:1 тоотойгоор шүүһэн, Кабанскын районой «Сэлэнгэ» Дээдэ-Тайлсын «Урожай» 5:5 тоотойгоор тэнцэһэн, «Забайкалец» Бэшүүрэй районой «Урожайе» 9:7 тоотойгоор шүүһэн байгаа.

БАРИЛДААН. Классическа барилдаагаар бүхэроссин мүрысөөн Томск хотодо болобо. Хүүгэдэй спортын һургуулинуудай 200 гаран атледүүд энэ мүрысөөндэ хабаадаа. Улаан-Удын хүүгэдэй спортын 7-дохи һургуулиин һурагшад манай республикын нэрэ хүндые хамгаалһан байгаа. 7-дохи СПТУ-гай һурагша Егор Ильин бронзо медаляар шагнагдаа. Манай командын гэшүүд Г. Молчанов, О. Черных гэгшэд дүрбэдэхи һуурида гараба.

ҺУР ХАРБАЛГА. Залуушуулай дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үбэлэй мүрысөөн Зүүн Сибириин технологическа институдай хүнгэн атлетикын манеж соо үнгэргэдэбэ. Мэргэшүүл М-1 упражненеэр мүрысөө. Басагад сооһоо спортын мастерта кандидат Ирина Бадмадоржиева 1067 очкотойгоор илаба. Хубүүдэй дундаһаа спортын мастерта кандидат Валерий Наседко эрхимлээ — 1180 очко.

БАСКЕТБОЛ. РСФСР-эй зонын «А» классай эрэшүүлэй командануудай дунда баскетболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлэлгын нэгэдэхи лигидэ хабгадаха эрхэдэ хүртэхын түлөө бүхэсоюзна мүрысөөн үнгэргэдэжэ байна. Улаан-Удын «Буревестник» түрүүлэн Хабаровскын «Локомотивтай» хоёр наада үнгэргэхэдөө, хоюуландань шүүгдээ һэн. Удаань манай баскетболистнууд Шэтын «Буревестнигтэй» наадахадаа, 118:100, 86—84 тоотойгоор шүүбэ.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. «Трудовые резервы» бүлгэмэй командануудай дунда Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Барнаул хотодо болобо. Манай республикын командын гэшүүн спортын мастер Татьяна Маслова 1000 болон 1500 метрэй зайнуудта илажа, зонын чемпионой нэрэ солодо хүртөө. Спортын мастер Ирина Зайцева 500 болон 600 метрэй зайнуудта шалгарба. Түрүүшын зайе 1 минута 12 секунда соо гаталжа, республикын шэнэ рекорд тогтооһон байгаа. Спортын мастер Наталья Соломинская 3000 метрэй зайда дүрбэдэхи һуури эзэлбэ.

Эдиршүүлэй дунда «Трудовые резервы» бүлгэмэй Россин соведэй мүрысөөн Орджоникидзе хотодо үнгэргэдэжэ, гуша гаран командын 300 хүнгэн атлет хабаадаһан байгаа. Улаан-Удын 6-дахи СПТУ-гай һурагша Владимир Ильенко дабалтануудтай 60 метрэй зайда үрилдахадаа, табадахи һуурида гаража, Түбэй соведэй мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртөө. Энэл училищиин һурагшад — спортын мастерта кандидадууд С. Акулова 60 метрэй зайда 7,7 секунда саг харуулһан. В. Суровцев гурбан алхасаар харайхадаа, 14.08 метртэ харайһан байгаа.

Ж. БАТОМУНКОЕВ.

СПОРТЛОТО

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖ

«45-һаа 6-ень тааха» ба «36-һаа 5-ень тааха» «Спортлотонуудай» 1988 оной январиин 31-дэ үнгэргэгдэһэн 5-дахи тираж.

«45-һаа 6-ень тааха». 4 — бокс, 7 — классическа барилдаан, 10 — уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалга, 11 — волейбол, 15 — байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ, 18 — хүнгэн атлетикэ.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

★ «Малай үбэлжэлгэ» — түрүү бэшэг.

★ «Түрүүшын һарын дүнгүүд бодомжотойгоор шэнжэлэгдэхэ ёһотой» — һу үйлэдбэрилгын ябаса тухай мэдээн.

★ «Зохёохы эршэ хүсээ — хубилган шэнэдхэлгын зорилгонуудта» — эрдэм - техникын бүлгэмүүдэй Бүхэсоюзна VII съезд тухай.

★ Экономическа шэнжэлэл. «Ажахын тоосооной ёһоор голодоһон» — ТАСС-ай материал.

Сонгор экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 7.30—«120 минута». 9.35 — «Амар сайн, хүгжэм!». 10.15 — «Попутчик» — уран һайханай фильм. 11.35 — Арадай инструментнүүдэй концерт. 12.05 — Баримтата фильм. 12.55 — Шэнэ һонин (13.05 хүрэтэр). 16.30 — Шэнэ һонин. 16.40 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 16.50 — С. Рахманиновай зохёолнууд. 17.30 — «Григорий Иванович Петровский»— баримтата фильм. 17.50 — Украин арадай дуунууд. 18.15— «...16-тай ба тэрээнһээ дээшэ наһатайшуулда». 19.00 — «Демократи тухай», 19.30 — Мультфильм. **Улаан-Удэ.** 19.40 — Киноочерк. 20.00 — Байгал. **Москва.** 20.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.45 — Наадыш, гармонь. 22.00 — Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «Спрут-2» — телевизионно уран һайханай фильм. 4-дахи сери. 23.45 — «Бодолнууд... Поэт ба уран зурааша В. Гончаров». 00.35 — — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Углөөнэй гимнастика. **Һуралсалай программа:** 9.15 — Москвагаар аяншалга. 9.35, 10.35 — Байгаали шэнжэлгэ. 4— Баримтат — Испан халта һо хай. 11.0 мэ физич га. 11.35 тоевский казаниев — «Горяч ханай фи 15.05 — Ш «Дневной лефильм фины» — 3-дахи ф артистну Удэ. 18.15 дэй прогр хооронды даар). светлый ками» — Улаан-Удэ шан». Ас барилгын ва. 21.00- ты, бага бэгэтэй ко сия» газе түлөө улы соон. Шо суглуулга 22.00 — Вр гач шэнэ 22.45 — «Д

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД:
индекс 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76; отделы: партийной жизни — 2-60-91 пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63 информации — 2-34-05, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95 собственные корреспонденты: п. Баргузин — 91-1-44, п. Кырен — 91-7-18, Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск — 55-6-99.

Республиканская типография Госуд ственного комитета Бурятской АССР делам издательств, полиграфии и кн ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина Н-00330. Заказ № 29. Инд. 0460